

Szepesi Attila
Vonuló darvak

Őszi
ég alatt

darvak

szállanak

nyújtják

nyakukat

verik

szárnyukat

Ködben
városok

zúgnak

nádasok

gyűlő

alkonyok

erdők

hegycsúcsok

Éjre
virradat

völgy

domb

elmarad

krú-krú

szállanak

**Szeretettel köszöntünk minden
Irka-olvasót az új tanév alkal-
mából, külön köszöntjük az
első osztályosokat!**

Tamkó Sírátó Károly

Szeptember

Szilvaszedés... Szőlő-szüret!
Kigyúltak a pásztorűzek.
Nyit a Tudás Kapuja:
kezdődik az iskola!

Udud István

Gábor iskolába jár

Hátán tele táská már:
Gábor iskolába jár.
Ceruzára görbül ujjá,
A betűket most tanulja,
Füzetbe, majd lapra ír.
– Hopp, hol is van a radír?
Ez itt kissé ferde, kacská,
rúgja meg egy sánta macska!
– Ferde? Nem baj! Újra kezd meg!
– Ez a fecskevonal, ez meg
éppen olyan, mint a csésze.
– No, hadd lássuk, Gábor, kész-e?
Remek vonal, pompás hurok!
– Azt hiszem, hogy boldogulok.
Már az ú-t is tudom ám!
Mennyi, mennyi tudomány!

Darázs Endre

Hívogató

Hervad a Nap, bágyad,
száll a napsugár.
Levelekkel együtt:
elfáradt a nyár...
Összecsomagolja
minden holmiját:
a sok jóidőt és
a fürdőruhát,
és emeli karját,
és sipjába fúj:
elég volt, kispajtás,
mostantól tanulj!

Virágok helyett már
nyit az iskola,
és sarkig tárva
barna kapuja:
ég helyett a tábla,
part helyett a pad
hív a szelíd őszbe:
érezd jól magad!
És a havas téiben
napsugár helyett
a tudás fényei
melegítenek!

Mindenki tanul...

Fekete István

Vuk

(Részlet)

Vuk csendesen ült, maga elé nézett, és homályos érzéseiben az árvaság szomorúsága bujkált.

Karak jólelkűen meglökte orrával.

– Gyere! Majd elfelejted! Élni kell. Megtanulni a szabad rókák fűfángját...

Ekkor már a nap elment a dombok mögé, és hűvös lett az árnyék. Karak átvitte Vukot a szakadékon, és a párkányon letette.

– Itt már el tudsz menni.

A dombtetőn aztán megálltak. Lenéztek a völgybe, orrukat a gyenge szél elé tartották, mely élő, meleg szimatokat hordott. Vuk apró kis emlékeiből kicsúszott már a bánat, és azt mondta:

– Valami jön – és lelapult.

Az öreg róka önkéntelenül követte, bár nem hallott semmit. Meglökte Vukot kérdőleg, s az orrával az egyik bokor felé mutatott.

– Ott!

A bokor alján ekkor valami fekete-ség nőtt ki a homályból. Karak látta már, hogy Nyaú az, a macska, ki otthagya a falut és a szabad néphez számította magát. Karak nem szeretett Nyaúval vesződni, mert bár a húsa jó, de Nyaúnak veszedelmes karmai vannak, és már látott fél-szemű rókát, akit Nyaú tett csúffá.

A macska olyan puhán mozgott, hogy Karak még most sem hallott semmit, de fehér mellénye ott imbolygott a bokor alatt, hol talán fészket keresett, de az is lehet, hogy Cint leste, aki a bokor alatt lakott.

Feszült, nagy csend volt. Vuk kíváncsian tolt fel fejét, hogy többet lásson, de le is kapta azonnal, mert Nyaú fűjt egyet, és a következő pillanatban már egy vadkörtefáról nézett le a két rókára.

– Akár mehetünk is – állt fel Karak.

– Nyaú sötétben jobban lát, mint mi, és meglátta a szemed. Tanuld meg, hogy a zsákmány előtt le kell hunyni a szemed, mert másképp észrevesz minden. Nem lesz enned, és gyöngé maradsz. – És megrázta Vuk fülét, aki nagyon szégyellte magát.

A domb alján megint lelapultak. Előttük folyt a patak csobbanás nélkül,

és partján önfeledten zenélt Unka népe.

– Eredj, és próbáld Unkát fogni – szólt Karak. – Ha valami baj van, csak kiált.

Elindult a kis róka első vadászatára. Karak tudta, hogy még kicsi ehhez, de az öreg Vuk híres vérét akarta kipróbálni.

A kis Vuk a rókák ősrégi mozdulatával csúszott előre, és Karak szeme ragyogott örömeiben:

„Első lesz a rókák között!”

Vuk csúszott, mint a szellő, de még a harmatot sem verte le a fűszálról. Apró lábait megfeszültek az inak, és nem érzett mást, csak a vadászat ősi gyönyörűségét. Félig lehunyta szemét, amikor felért a partra, mert nem feledte el Karak tanítását.

A patak vályújában mozgott egy kis szél, és Vuk szőre felborzolódtott örömeiben, mert a szimatok közt ott volt Tás meleg, erős illata is. Nem is gondolt már Unkára. A vadászat izgalma vakmerővé tette a kis rókát. Úgy ment a parton, mint egy darab sötétség, melynek se hangja, se árnyéka. A szimatban mind több lett az élet, és több a melegség. Tás már nem lehetett messze. Vuk szemei hol tágra nyíltak, hol meg szűkültek. A parton lefelé csúszott, mert úgy hallotta még otthon, hogy Tás a vizen alszik.

Unkák szorgalmasan énekeltek, s a víz színe állni látszott, amikor Vuk megpillantotta Tást, szinte az orra előtt. Megrohanta, mint a villám.

Karak Vuk mellé csúszott.

– Jól van, Vuk! – mondta. – Eljön még az idő, amikor több leszel mindnyájunknál, és kérlek, gondold majd akkor az öreg Karakra. De addig persze még sokat kell tanulnod – tette hozzá, hogy a kis róka el ne bízta magát.

FELIX SALTEN

Bambi

(Részletek)

Bambi anyja mögött lépdelt a bozótot átszelő keskeny ösvényen. Mily kellemes volt itt járn! A sűrű lombzat lágyan cirógatta, szelíden szétnyílt, utat engedett. Az út, úgy látszott, tízszerezsen elzárt, eltorlaszolt, mégis kényelmesen haladtak előre. Itt is, ott is akadt ilyen ösvény, keresztül-kasul szeltek az egész erdőt. Az anyja valamennyit ismerte.

Bambi kérdezett. Szerette anyját kérdezgetni. Ez volt a legszebb: folytonosan kérdezgetni, és aztán hallani az anyja válaszát. Most azt kérdezte:

– Kié ez az út, anyja?

Az anyja válaszolt:

– A miénk.

Bambi tovább kérdezte:

– A tiéd meg az enyém?

– Igen.

– Mind a kettőnké?

– Igen.

– Csak a mi kettőnké?

– Nem – mondta az anyja –, miénk, őzeké.

Továbbmentek. Hirtelen világos lett előttük, vakítóan világos. Vége szakadt az útnak, a bokrok és cserjék zöld rengetegének.

Néhány lépés még, és megnyílik előttük a sugárzó, szabad tér.

Bambi előre akart szaladni, de az anyja hirtelen megállt.

– Mi ez?! – kiáltott fel Bambi türelmetlenül és megbűvölve.

– A rét – felelte az anyja.

– Mi az a rét? – sürgette Bambi.

– Majd meglátod. – Az anyja elkomorodott, és figyelmesen körültekintett. Mozdulatlanul, magasra szegzett fejjel, feszülten fülelt, szimatolt a szélben, és igen szigorúnak látszott.

– Rendben van – mondta végre –, kimehetünk. – Bambi nekiszökött, de az anyja útját állta. – Várj, amíg hívlak! – Bambi abban a szempillantásban megállt. – Jól van, fiam – dicsérte meg az anyja. – És most jól figyelj, mit mondok! – Bambi hallotta, mily izgatottan beszél, s maga is egyre izgatottabb lett. – Nem olyan egyszerű dolog a rétre kimenni – folytatta –, ne-

héz, veszélyes dolog. Ne kérdezd, miért. Majd megtudod. Most pedig mindenben szót kell fogadnod. Megígéred?

– Igen.

...Az idő múlik, és Bambi sokat tapasztal. Száz élménye van. Minden nap hoz valami újat. Néha szinte szédül, olyan hihetetlenül sokat kell tanulnia.

Már tud fülelni. Nem csak egyszerűen meghallani azt, ami a közelben történik, ami úgyszólván belereccsen az ember fülébe. Nem, abban igazán nincs művészet. Okosan tud fülelni mindenre, bármily halkan mocsanjon is, a legfinomabb zizegésre, amelyet a szél hoz a füléhez. Tudja például, hogy most egy fácán fut át a sűrűn. Jól ismeri a fácánok meg-megszakadó, finom topogását. A mezei egereket is felismeri hallás után, amint fel-alá futkosnak kicsi útjukon. A vakondokat is ismeri, ha jókedvűek, s a bodzabokor alatt kergetőznek, hogy csak úgy zörög. Ismeri a sólymok merész, éles kiáltását, és dühösen elváltozott hangjukon felismeri, hogy ölyv vagy sas van a közelben, s most haragusznak, mert attól félnek, hogy vadászterületüket elveszik tőlük. Ismeri a vadgalambok szárnycsapását, a kacsák szép, távoli szárnyzúgását és még sok egyebet.

Lassanként megtanul szimatolni is. Nemsokára olyan jól érti majd, mint az anyja. Már tudja a módját, hogy a levegőt úgy szívja be, hogy az szétterüljön az

értelmén is. „Ó, ez lóhere- és szénaszag – gondolja, ha a rét felől fúj a szél.

– Igen. És ott künn tanyázik most nyúl barátunk is. Világosan érzem.” És aztán a lomb, föld, hagyma és májusfű sokféle illata közt is felismeri, hogy arra megy most a görény. Felismeri, ha orrát a földre nyomja, és alaposan vizsgálódik, hogy errefelé járt a róka, vagy észreveszi: itt a közelben vannak a rokonok, Ena néni a gyerekeivel.

Már meghitt jó viszonyban van az éjszakával, s nem olyan nagy a vágya, hogy fényes nappal szaladgáljon a réten. Egész szívesen elfekszik anyja mellett a kis, homályos lombkamrában. Hallgatja, ahogy a levegő forr a hőségtől, s elalszik. Időnként felébred, fülel és szimatol, ahogy illik. Minden rendben van. Csak a kis cinkék fecsegnek egymással meg a papfülemülék, akik sose tudnak hallgatni, és a vadgalambok nem akarják abbahagyni rajongó gyöngédségeik kinyilvánítását. De mi köze neki mindehhez? Elalszik újra.

Az idő múlik, és Bambi megtanulja, milyen ízletes a fű, milyen gyengék a rügyek, és milyen édes a lóhere. Ha anyjához simul, hogy éhségét csillapítsa, gyakran megesik, hogy anyja visszautasítja.

– Már nem vagy kisgyerek – mondja.

Weinrauch Katalin

Rózsák tánca

Meglestem a rózsák táncát
gyémánpöttyös hűvös éjben.
Búcsúbál volt a kertünkben,
Ősz rendezte meg szerényen.

Büszke rózsák mosolyogva
hajladoztak erre-arra,
szelíd szellő karjaiban
királynő volt minden rózsza.

Ezüstfátyluk libbenve szállt
holdvilágos zeneszóra,
hegedült a tücsök, szöcske,
citerázott a kabóca.

Csillagfényes égi úton
darvak szálltak messze délnek:
csodálkozva kiáltottak:
Jön a tél!... Rózsák, nem féltek?

Révült rózsák táncot lejtve
álmodtak bált, ám hajnalra
szemfedő lett ezüsfátyluk,
s jégkocsi a könnyecsepp rajta.

Simon István

Október

Megérett az alma, körte,
vidám, zajos a szüret,
levél hull a hűvös földre,
tökek nyújtják kincsüket.

Polgár István

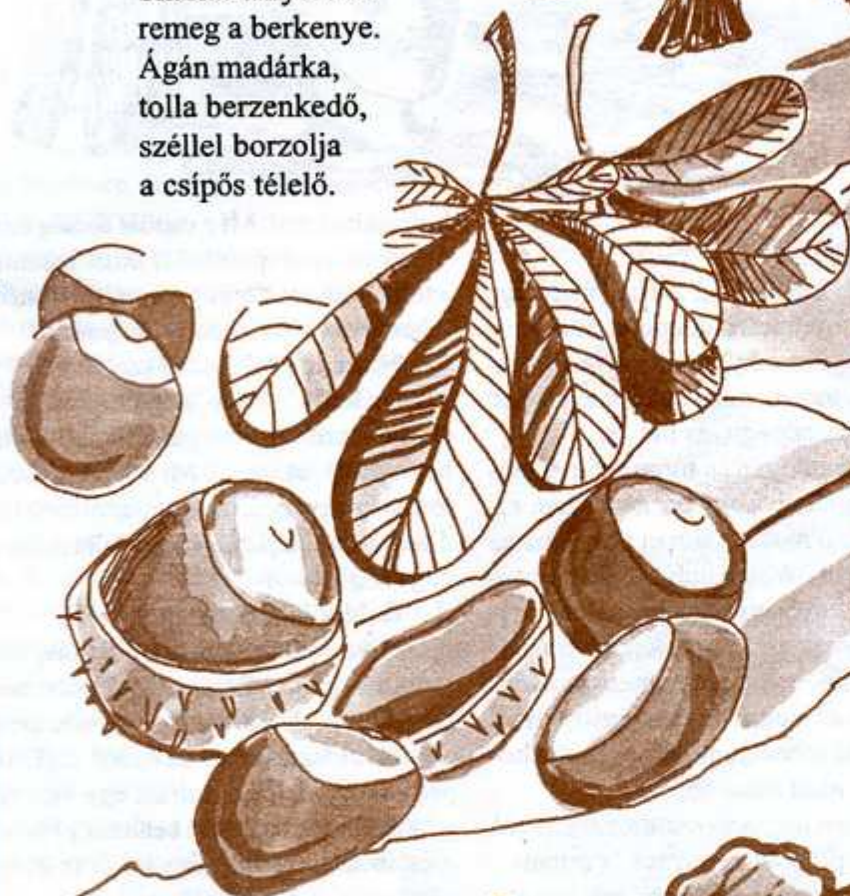
Szeptemberi vendég

Hull az eső. Monoton
kopogását hallgatom.
Vendég kopog, ismerős
bebocsátást kér az ősz.

Mészely József

Télelő

Tüskés bőrből
kiugrott a gesztenye.
Skarlát ernyővel
remeg a berkenye.
Ágán madárka,
tolla berzenkedő,
széllel borzolja
a csipős télelő.

Tóth Elemér

Őszi vers

Eső zsémbel –
kesereg.
Ködöt hánynak
a hegyek.

Nekiiramlik a szél,
hull, pörög a sok levél.

Árválló fák
bús magányát
a varjak is
kiabálják.

Szepesi Attila

Október

Csavargó szélfiú
sípjába belefű.

Elszállt a fecske,
szól a rétek tücske.

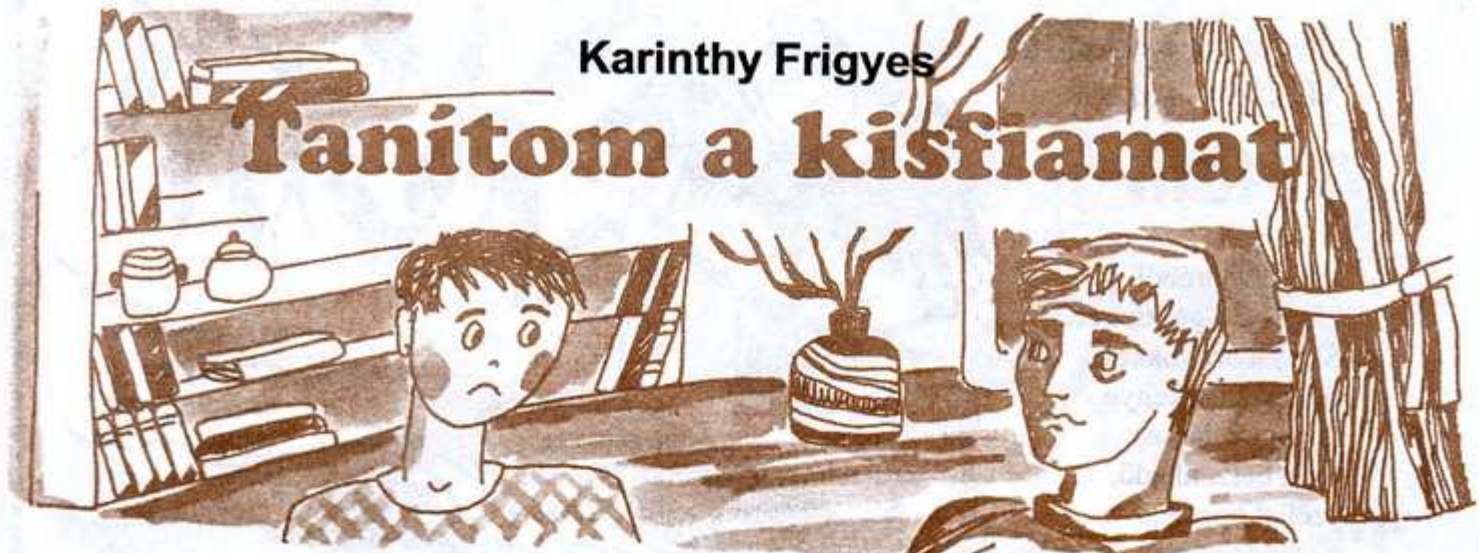
Hullik hóharmat,
kopog a bikkmack.

Deres a fűszál,
éhes varjú kószál

Karinthy Frigyes

Tanítom a kisfiamat

Ha kilenc kályhában öt és fél nap alatt tizenkét köbméter bükkfa ég el, mennyi nap alatt ég el tizenkét kályhában kilenc köbméter bükkfa...

– Ha kilenc kályhában...

Az íróasztal előtt ülök, valami cikket olvasok. Nem tudok figyelni. A másik szobából már harmincötödször hallom a fenti mondatot.

Mi a csoda van már azzal a bükkfával? Muszáj kimenni.

Gabi az asztal fölé görnyedve rágja a tollat. Úgy teszek, mintha valami más miatt mentem volna ki, fontoskodva keresgélek a könyvszekrényben. Gabi lopva rám néz, én összehúrom a szemem, mintha nagyon el volnék foglalva gondjaimmal, és nem vennék tudomást róla – érzem is, hogy erre gondol, közben görcsösen mondogatom magamban: „Ha kilenc bükkfa... tizenkét köbméter... akkor hány kályhában...” Ejnye, a csudába! Hogy is van?

Elmegyek előtte szórakozottan, megállok, mintha ebben a pillanatban vettem volna észre.

– Na, mi az, kisfiam, tanultatunk?

Gabi szája lefelé görbül.

– Apukám...

– Mi az?

– Nem értem ezt a dolgot.

– Nem értem?!... Gabi!... Hogy lehet ilyet mondani?!... Hát nem magyarázták el az iskolában?

– De igen, csakhogy...

A torkomat köszörülöm. Aztán már nyersen és ellenségesen:

– Mi az, amit nem értesz?

Gabi mohón, gyorsan és megkönnyebbülve máris hadarni kezd, mint akinek nagy súlyt vettek le a válláról.

– Nézd, apukám, ha kilenc kályhában öt és fél nap alatt tizenkét köbméter

bükkfa ég el...

Én dühösen:

– Papperlapapp!... Ne hadarj!... Így nem lehet értelmesen gondolkodni... tessek még egyszer nyugodtan és megfontoltan elmondani, majd akkor meg fogod érteni! Nna, adj egy kis helyet.

Gabi boldogan és fürgén félrehúzódik. Ő azt hiszi, hogy én most nem tudom, hogy ő most vidáman rám bízta az egész dolgot – ő nem tudja, ő persze nem emlékszik ugyanerre a jelenetre húszegynéhány évvel ezelőtt, mikor én húzódtam így félre, boldogan és megkönnyebbülve, és az apám ült le így mellém, ugyanezzel a bosszankodó és fontoskodó arccal, mint most én.

És ami a legborzasztóbb, még hozzá – ebben a pillanatban villan át rajtam – erről, ugyanerről a példáról volt szó akkor is!... Úgy van, nincs kétség!... A bükkfa és a kályha! Szent isten!... Pedig akkor már majdnem megértettem – csak elfelejtettem...

Az egész húsz egynéhány éves korunk egy pillanat alatt a semmibe süllyed. Hogy is volt csak?

– Nézd, Gabi – mondom türelmesen –, az ember nem a szájával gondolkodik, hanem az eszével. Mi az, amit nem értesz!... Hiszen ez olyan egyszerű és világos, mint a nap – ezt az első elemista is megérti, ha egy pillanatig figyel. Nézd, fiam. Ugye, itt van az, hogy kilenc kályhában öt és fél nap alatt ennyi és ennyi bükkfa ég el. Nna! Mit nem értesz ezen?

– Ezt értem, apukám... csak azt nem tudom, hogy az első aránypár fordított és a második egyenes, vagy az első egyenes és a második fordított, vagy mind a kettő egyenes, vagy mind a kettő fordított.

A fejbőröm a hajam tövében lassan

hidegedni kezd. Mi a csudát fecseg ez itt össze az aránypárokról? Mik lehetnek azok az átkozott aránypárok?... Honnan lehetne ezt hirtelenében megtudni?

Most már hangosan szólok rá:

– Gabi!... Már megint hadarsz!... Hogy akarod így megérteni?... Az ember a szájával, izé... Mi az, hogy fordított meg egyenes, meg egyenes meg fordított, papperlapapp, vagy a falra mászott nagybögső!

Gabi röhög. Ráordítok:

– Ne röhögj! Ezért tanítatlak, kinlódok veled!... Ez azért van, mert nem figyelsz az iskolában!... Hiszen te azt se tudod... hiszen te azt se tudod... (Elképedve meredek rá, mintha egy szörnyű gyanú ébredt volna fel bennem.) Hiszen te talán azt se tudod, hogy mi az az aránypár.

– Dehogynem, apukám... Az aránypár... az aránypár... az aránypár az a két viszony... amelyben az a belső tagok hányadosa... illetve a külső tagok sorozata...

Összecsapom a kezem.

– Mondom!... Tizennégy éves kamasz, és nem tudja, mi az az aránypár! Gabi szája megint lefelé görbül.

– Hát mi? Na megállj, te csirkefogó!... Most azonnal előveszed a könyvet, és harmincszor elmondod!... mert különben...

Gabi megszeppenve lapozgat, aztán hadarni kezd:

– Az aránypár azon mennyiség, melynek két belftagja úgy viszonylik két másik mennyiséghez, valamint... igen, apukám, de melyik a két belftag: a bükkfa térfogata és a napok száma vagy a kályhák száma és a bükkfa térfogata?...

– Már megint hadarsz? Add ide azt a könyvet!

És most rettentő komolyan kezdem:

– Ide nézz, Gabi, ne légy már olyan ostoba. Hiszen ez olyan világos, mint a nap. Na nézd, milyen egyszerű. Na. Ide figyelj! Ugye, azt mondja, hogy kilenc kályhában ennyi nap alatt ennyi és ennyi bükkfa. Tehát ha ennyi és ennyi bükkfa kilenc nap alatt, akkor világos, ugye, hogy tizenkét nap alatt viszont nem ennyi és ennyi, hanem...

– Igen, apukám, eddig én is értem, de az aránypár...

Dühbe jövök.

– Ne fecsegy bele, így nem érte... nem érted meg. Ide figyelj! Ha kilenc nap alatt ennyi és ennyi – akkor tizenkét nap alatt, mondjuk, esetleg, ennyi és ennyi-több. De viszont, pardon, azért nem több mégse, mert nem kilenc kályhában, hanem tizenkettőben, tehát ennyivel kevesebb, vagyis ennyivel több, mintha ugyanannyival kevesebb volna, mint amennyivel több... Itt ugyanis az aránypár... az aránypár...

Egyszerre világosság gyúl az agyamban. Mint egy villámcsapás, úgy ér a Nagy Megismerés, aminek hiánya húsz-egynéhány év óta lappang és borong bennem – úgy van, most rájöttem!... Nincs kétség – akkor... ott... egészen nyilvánvaló – úgy van, nyilvánvaló, az apám se értette ezt a példát!

Lopva Gabira nézek. Gabi közben észrevétlenül kinyitja a történelemtankönyvet, és most félszeggel azt a jelenetet nézi egy régi képen nagy kéjjel, ahogy Nizsi Pál két törököt dögönyöz.

Nagyot ütök a kobakjára, csak úgy csattan.

– Nesze, majd bolond leszek itt kínlódni veled, mikor nem figyelsz!

Gabi bóg, mint a két török együttvéve.

Én pedig megkönnyebbülve ugrom fel, és a múlt ködén keresztül egy arc rajzolódik elém – az apámé, amint nagyot üt a kobakomra, vígan és megkönnyebbülve, mintha azt mondaná: „add tovább a fiadnak, énnekem már elég volt!”, és füttyörészve, zsebre dugott kezekkel, vígan indul el a sir felé, ahol egészen mindegy, hogy hány nap alatt ég el kilenc köbméter bükkfa és hatvan-hetven év élet.

MAJTÉNYI ERIK

Számtanirka

Kockás az irkám:
számtanirka,
felét már sok-sok
szám tarkítja,
másik felét is
mind teleírom,
megférnek szépen a
kockás papíron.

Egyesnek, négyesnek
szilárd a lába,
kettesnek, hármasknak
hajlott a háta,
tátong a nulla,
az ötös: horgas,
percecet árul
sok kicsi nyolcas.

A nehezének
most nekikezdek,
s ha megtanultam
az egyszerűget,
mind összeáll a
számsor és oszlop,
osztok és szorzok,
szorzok és osztok.

„Hogyan szól Isten ma?”

Kedves Barátom! Sokféle zörej vesz körül bennünket életünk során. Vannak köztük biztató, bátorító hangok, s vannak rendkívül rémisztőek is. Nehéz kiválasztani azt, ami elsegít a célba. Utunk során jó, ha tudjuk: melyikre hallgassunk oda, s melyiket hagyjuk figyelmen kívül.

Talán már Benned is él az a vágy, hogy jó lenne minden fontos pillanatban megismerni a melletted „bandukoló” Jézus hangját. Jó lenne kiszűrni szavait a világ zajai közül, mert csakis így tudnád tartani a helyes irányt. „De hogyan szól hozzám?” Erre a kérdésre adunk most választ, s lelki hátizsákodba egy olyan útravalót teszünk, amely segít abban, hogy életed minden pillanatában, helyzetében sikeresen ismerd fel éltető útmutatásait.

„Miután régen sokszor és sokféleképpen szólt Isten az atyákhoz a próféták által, ezekben a végső időkben a Fiú által szólt hozzánk...” /Zsidókhoz írott levél 1. része 1-2. versei/ A kérdésünkre csakis úgy tudunk helyes választ adni, ha legelőször is tisztán látjuk az alapokat. Azaz azt, hogy Isten akar velünk beszélni. Ezért teremtett meg ilyenek, ezért alkotta meg az embert a maga képére és hasonlatosságára – gondolkodó és beszélgető lénynek. Isten nem csupán szól, hanem ennél sokkal többet akar: válaszra vár. Szól, beszél hozzánk, s választ is vár tőlünk. Hiszen úgy teremtett meg, hogy képesek legyünk válaszolni Neki!

Az édenkertben még minden olyan csodálatosan működött, így az Istennel való beszélgetés is. Az első emberpár szemtől szembe beszélgetett a Teremtővel, közelről hallhatták szavait (parancsát). Válaszuk azonban rossz volt, mert időközben a kígyó képében melléttük ólálkodó Gonosz rávette őket az engedetlenségre. Nem a jó hangot követték, s így költözött be a világba és még inkább az emberek szívébe a bűn...

A bűn egyik „tulajdonsága” az, hogy mindenképpen szeretné elhallgattatni bennünk az Isten hangját. Arra törekszik, hogy csalogató zsongásával elnyomja a helyes útra terelő tiszta beszédet. És Isten, aki ismeri az általa teremtett embert,

jól tudja, hogy füleink sokszor egészen más zajokkal vannak tele, tudja, hogy még hangosabban, újabbnál újabb esz-közközzel kell megszólítani teremtményét. Ezért próbálkozott régen prófétái által, akik ugyanolyan emberek voltak, mint a többiek. Abban azonban különböztek, hogy az ő fülük, azaz hallásuk, tiszta volt. Ők felismerték, meghallották, sőt meg is értették Isten üzeneteit. Így váltak alkalmassá arra, hogy továbbítsák azt embertársaik felé. A válasz itt is nagyon sokszor elmaradt...

Ezek után nem maradt más hátra, mint a lehető legerősebb módon szólítani meg bennünket: Fiát, Jézus Krisztust küldte el, aki emberré lett azért, hogy az ember a maga nyelvén, a saját füleivel hallja, saját szemeivel lássa

mindazt, amit Isten mondani akar neki! A helyes válasz ezek után sem született meg mindenkiben, s hogy legyen elég lehetőségünk felismerni beszédét, mennybemenetele után Szentlelkét hagyta hátra. Aki által ma is szól hozzánk.

A Szentlélek az, aki azóta is folyamatosan közvetíti felénk mennyei Atyánk szavait, kérdéseit, feddését, bátorítását, vigasztalását, akaratát. Nem kell félve járnunk az utat: Jézus láthatatlanul ugyan, de mellettünk jár. Lelke által, s mindig kész szólni hozzánk, beszélgetni velünk. Ugye, milyen egyszerűnek tűnik a válasz! Nem kell fárasztó nyelvórákon ülnünk, nem kell gépeket, műszereket használnunk

ÚTRAVALÓ

ahhoz, hogy meghalljuk Isten hangját! Mert Ő ugyanaz, aki volt, ugyanúgy akar most Veled is beszélgetni, Barátom,

mint beszélgetett Ábráhámmal vagy Ézsaiás prófétával. S a célja is ugyanaz, mint ami akkor volt: azt szeretné, ha célba érnél, vagyis hogy örök életed legyen. Ezért nem hagy egyedül az úton, mindennap gondoskodik arról, hogy legyen útmutató tanácsod, Lelkével eleveníti meg előtted írott, vagy éppen hallott ígét. Így szól Hozzád minden egyes istentiszteleten, hittanórán, szól, amikor kezdedbe veszed a Szentírást, s olykor még olyan módon is, ahogyan mi azt nem is gondolnánk! Egy másik emberen keresztül, vagy talán éppen ezekből a sorokból...

Kedves Barátom! Hiszem azt, hogy életed bármelyik állomásán járj, Istennek van üzenete Hozzád! Szólni akar és terelgetni, hogy biztosan célba érj. S hogy hogyan szól? Tudom, hogy meghallod, csak engedd, hogy Lélek szerint láss és hallj! Ne engedd, hogy elnémuljon Benned a mindig éber lelkiismeret, halld és lásd meg Isten szavait, s válaszolj! Életeddel válaszolj...

Isten áldjon és őrizzen ebben az új tanévben, Ő erősítsen és bátorítsa. Kívánom, hogy minél többször mutassa meg oltalmazó szeretetét azáltal, hogy szól – HOZZÁD!!! Szeretettel:

Taracköziné Nemes Mónika

MŰVELTSÉGI VETÉLKEDŐ ÁLTALÁNOS ISKOLÁSOKNAK (3. FORDULÓ)

I. TÖRTÉNELEM

II. RÁKÓCZI FERENC erdélyi fejedelem a szabadságharc ideje alatt a Szövetkezett Rendei Vezérő Fejedelme, sokoldalúvá terebélyesedett írói tevékenységével a 18. századnak, a hazai felvilágosodást megelőző mintegy fél évszázad irodalmi periódusának európai rangú képviselője volt.

Alábbi kérdéseinkkel a Kárpátaljazhoz is ezer szállal kötődő fejedelemre emlékezünk.

1. 1682. június 15-én rendkívüli esküvőt tartottak Munkács várában. A menyasszony – akkor már két gyermek, Rákóczi Ferenc és Júlia édesanyja – hozzáment a magyar történelem egyik jelentős alakjához, aki Rákóczinak gyűlölt mostohaapja, majd politikai ellenfele is lett. **Ki volt a vőlegény, majd a gyűlölt mostoha?**

2. Kétesztendő, hőies ellenállás után Zrínyi Ilona kénytelen volt feladni a munkácsi vár védelmét. Bécsbe utazott, ahol gyermekeit elszakították tőle. Júliát kolostorba zárták, Ferencet a neuhausi jezsuita kollégiumba kényszerítették. **Kinek állt érdekében, hogy így távolítsa el a gyermeket anyjától, a leendő politikust a rá ható hazafias családi szellemről?**

3. Rákóczi 1701-ben ismét levelet intézett XIV. Lajoshoz, amelyben segítséget kérte I. Lipót császárral szemben. A levelet egy Longueval nevű katonatisztre bízta. A levél nem érkezett meg rendeltetési helyére: a közvetítő Longueval a császár ügynöke volt, így átnyújtotta a levelet a császárnak, aki azonnal bosszút állt Rákóczin. **Miképpen?**

4. A bécsi helyi börtönből álszakállban, álruhában, az ablakrácsot becsempésztett fűrésszel kivágva, lóra pattanva, az örség előtt részeg katonát játszva menekült ki Rákóczi. Rejtőzködése során felkereste Beresényit, **ivel együtt elhatározták, hogy a bécsi udvar üldözése elől emigrációba vonulnak. Hova mentek?**

5. 1703-ban Lengyelországban Esze Tamás vezetésével a bujdosó kurucok küldöttsége kereste fel Rákóczit. Küldetésük eredményes volt: megnyerték terveikhez a fiatal hazafit, aki megfogalmazta az ún. „breznai pátenst”. **Mit jelentett ennek kiadása?**

6. 1705-ben a magyarországi rendek és státusok országgyűlést tartottak, amelyben létrehozták a konföderációt, élén Rákóczival mint vezérő fejedelemmel. **Hol volt ez a nagy jelentőségű országgyűlés?**

7. Legendás hírű kuruc brigádéros volt, sok sikeres hadművelet vezére, majd a szabadságharc első áruhája: elsőként állt át a császárpártiakhoz. 1710. január elsején Jávorka Ádám foglyul ejtette, majd az érsekújvári haditörvényszék halálra ítélte és kivégeztette. A kivégzés helyén, Érsekújvár főterén ma is ott található nevének kezdetűből egy kockakő. **Ki volt az áruhá?**

8. 1711. április 30-án, Rákóczi távollétében szégyenletes békét kötött néhány hadvezére a császáriakkal. Nem egyenrangú felek békeszerződése volt, hanem a legyőzöttnek kínált közkegyelem. Rákóczi el sem fogadta a nélküle létrejött szerződést. **Melyik volt ez a „szégyenteljes” béke?**

9. 1717-ben Rákóczinak sikerült megnyernie szövetségesül a török szultánt. Az első magyar–török közös hadművelet azonban meghiúsult: a támadást az osztrák hadsereg leverte. 1718. július 21-én békekötésre került a sor: ez a Magyarország fölötti uralmat végképp a Habsburgoknak rendelte. Lengyelország és Franciaország után Rákóczira újabb emigráció várt. **Hol?**

10. Rákóczi francia nyelven írott, szépirodalmi értékű önéletrajzi művében megírta a szabadságharc történetét, kapcsolatainak alakulását, diplomáciai manővereit, elemezte saját szerepét a történelmi folyamatban. **Mi ez a mű?**

11. A szabadságharc bukása után Rákóczi Franciaországba menekült, ahol egy ideig a Napkirály vendége volt, de ekkor már nem elégítette ki a fényes, udvari élet. Élete meghasonlottságát, lelki biztonságának elvesztését akarta át gondolni, bűneiért – ha voltak – vezekelni. A grosbois-i kolostorba költözött, ahol Szent Agoston önéletrajzi művének hatása alatt kezdte írni saját, latin nyelvű tépelődését. A törökországi kísérlet egy időre abbahagyta vele a mű írását, a rodostói magányban azonban folytatta. **Mi ez a mű?**

II. A MAGYAR KÖZÉPKOR IRODALMA

1. P. mester (közismert nevén Anonymus) történetíró regényes gesztája – a *magyarok cselekedeteiről* – az első fennmaradt történelmi munka, amely részletesen ismerteti a magyar nép múltját. A gesztá művészi ambícióval megírt, tudós alkotás, példája a regényes történelmi elbeszélésnek. Földrajzi, származástani, nyelvi, írástörténelmi adatok tömege mellett lendületesen megírt jellemzések, költői erővel megrajzolt fikatív harci epizódok, saját korából visszavetített lovagi játékok váltják egymást.

a) Melyik időszakra ismerteti Anonymus a magyarok történetét?

II. Béla koráig (1), A honfoglalás végéig (2), I. István uralkodásának végéig (X)

b) Melyik 20. századi költőnk írt Anonymus címmel verset?

Juhász Gyula (1), Tóth Árpád (2), Kosztolányi Dezső (X)

2. Kézai Simon *A magyarok viselt dolgai* című krónikakompozíciójának egyik forrása Ákos mester hun–magyar rokonságot hangsúlyozó (elveszett) krónikája. E forrásanyag felhasználásával olyan meggyőző erejű hun mondákat írt Kézai, melyeknek hitelességét csak a 20. században sikerült végérvényesen elvitatni.

a) Melyik Árpád-házi király udvari papja volt Kézai Simon?

II. Lajos (1), II. László (2), IV. (Kun) László (X)

b) A hun–magyar mondakör eposzi feldolgozását tervezte egyik 19. századi költőnk, de csak egyetlen részletével készült el. **Ki volt a költő?**

Vörösmarty Mihály (1), Arany János (2), Petőfi Sándor (X)

3. Marcellus domonkos szerzetes *Boldog Margit élettörténete* című munkájában a később szentté avatott királylány misztikus életét, csodatetteit írta meg.

a) Melyik királyunk lánya volt Margit?

I. Béla (1), II. Béla (2), IV. Béla (X)

b) A Szent Margit élettörténetét megörökítő 20. századi regények közül ki írta a *Boldog Margit* címűt?

Gárdonyi Géza (1), Kodolányi János (2), Németh László (X)

III. HÍRES MAGYAR LEVELEK

1. Mikes Kelemen képzeletbeli nénikéjéhez, a Konstantinápolyban „élő” P. E. grófnőhöz írt 207 fikatív levelet. **Írt-e létező személynek is levelet Rodostóból vagy Konstantinápolyból?**

IV. FELE SEM IGAZ

Most következő fejtörőnkben minden feladott kérdésre, televíziós játék módszere szerint, három választ adtunk. Két állításunk az esetleges részigazságok ellenére sem igaz. Tehát: fele sem igaz! De vajon melyik a helyes válasz?

1. A magyar költészet megbecsülését jelentette, hogy a Magyar Tudományos Akadémia főtákarává Arany Jánost választották. Az Akadémia – csakúgy, mint más neves Akadémiák – pompás épületben székel. Pedig az eredeti AKADÉMIA nem ilyen volt. **Hanem?**

a) Liget volt, Athén mellett, ahol Platón filozófiai iskolája működött.

b) Eredetileg gőzfürdő volt a kis-ázsiai Milétoszban. Ide jártak eszmét cserélni a görög filozófusok.

c) Meghatározott cellaszámú föld alatti katakombába volt, ahol minden tudománagnak szenteltek egy cellát. Ez a hagyomány él tovább pl. a francia Akadémiánál, ahol soha nem lehet akadémikus az eredetileg meghatározott kétszáznál több egyszerűen, egy időben. Új tagot csak egy régi halála után vehetnek fel.

2. Az APOSTOL – Petőfi hőse természetesen nem a 12 apostol egyike. **De valóban 12 apostol volt?**

a) Nem. Maga Jézus volt a 13., aki ugyanúgy terjesztette az új hitet, mint 12 tanítványa.

b) Krisztus mennybemenetele után Pál is áttért a kereszténységre „pálfordulása” után, és a tanok egyik apostola lett. Ő a legenda szerint a 3. században született, s így, ekkor vált a 13. apostollá.

c) Nem, végül is csak 11 volt, hisz Júdást társai kitagadták árulása után.

A 3. fordulóban megszerezhető pontszám: 20 (Minden helyes válasz 1 pont)

Beküldési határidő: október 31.

Gabóda Béla

József Attila

Gyöngy

Gyöngy a csillag, úgy ragyog,
gyöngyszilánkokként potyog,
mint a szőlő, fűtösen,
s mint a vízcsepp, hűvösen.

Halovány bár a göröngy,
ő is csámpás barna gyöngy;
a barázdák fölfűzik,
a bús földet díszítik.

Kezed csillag énnekem,
gyenge csillag fejemen.
Vaskos göröngy a kezem,
ott porlad a szíveden.

Göröngy, göröngy, elporlik,
gyenge csillag lehullik,
s egy gyöngy lesz az ég megint,
egybefogva sziveink.

Britt G. Hallqvist

Pufi

Pufinak hívja mindenki,
mert egy picurkát pufók.
Csak egy picurkát.
Gyakran áll a tükör előtt,
És motyogja: „Csak egy picurkát.”
Pufinak fogynia kellene,
De ha olyan nagyon szereti
a húsgombócot!
Pufit Karl-Fredriknek hívják,
de ezzel senki se törődik,
csak Ulla.
„Karl-Fredrik!” – kiabálja
jó hangosan, hogy hallja mindenki.
Pufi szereti Ullát.

Siv Widerberg

Szerelem

Sten-Malténak nagy, vörös és elálló
füle van.
Nekem tetszik
a nagy, vörös és elálló
fül.

Weöres Sándor

Marasztalás

Ó ne vidd el
két szemeddel
a napsugarat!
Ne menj, várj még:
mert e tájék
sötétben marad.

Ág nem himbál,
fecske nem száll,
béres nem arat.
Ó ne vidd el
két szemeddel
a napsugarat!

Siv Widerberg

Lecke

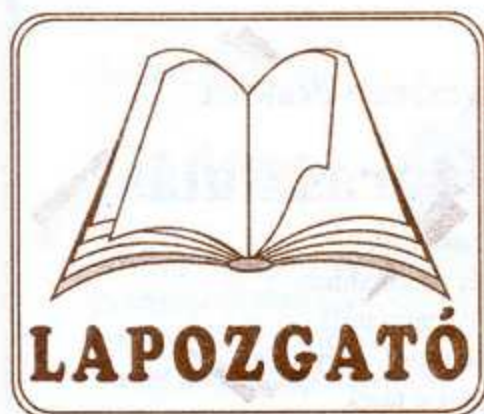
Stefan beteg.
Elmegyek ma Stefanhoz,
Elviszem neki a leckét.
„Én hoztam el
a leckét”
mondom majd neki..
„Mert Magnus is beteg,
azért jöttem én
a leckével.”
És odaadom Stefannak
a könyveket,
és megmutatom,
mit kell tanulni.
„Hát szia, Stefan”
mondom végül.
„Hát szia, Ingrid”
mondja ő.

Stefan nővére
nyitott ajtót,
és ő vitte be a könyveket.

Ingrid Sjöstrand

Kicsit csak!

Kicsit csak! Kösz, kösz. Elég!
És tényleg elég,
pedig éhes vagyok,
de most nincs időm enni.
Kösz, kenyér nem kell.
Süti van? Mehetek?
Mária vár.
Hát Mária, tudod.
Akivel reggel játszottam a téren.
Mária nagyon helyes,
van egy felhúzható oroszlánja.
Kösz az ebéd. Szia!
Kesztyűt? De hülye találmány.
Sapkát? Jó, jó, jó.
Mária!
Mária!

A világ nagy harcosai

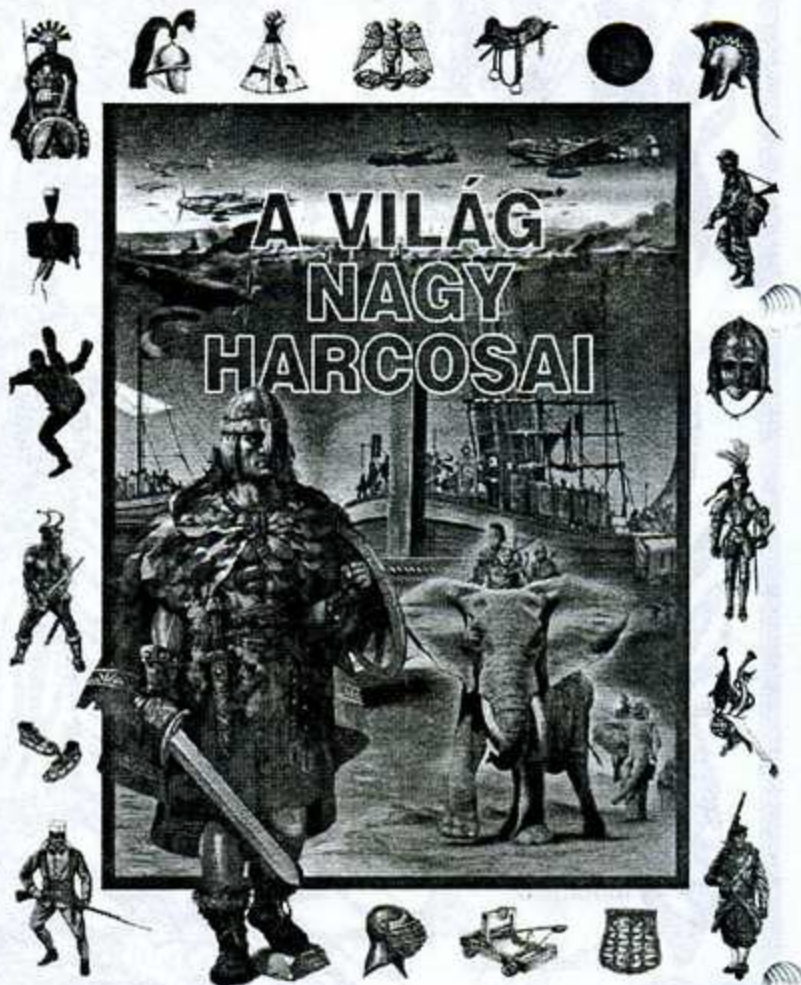
A fenti címmel jelent meg a Graph-Art Stúdió Kft. gondozásában Kész Barnabás történelemtanár gazdagon illusztrált könyve.

A kötet az ókortól napjainkig mutatja be a hadtörténelem legfontosabb időszakait. Olvashattok a spártai hoplitákról, a római vaslégioról, a gladiátorokról, a vikingekről, a középkori lovagokról és lovagi tornákról, a szamurájokról, a nindzsákról, Mátyás király „Fekete seregéről”, a kalózokról, Napóleon katonáiról, a magyar huszárokról – egészen napjaink hadművészetéig. A leírásokat szép, szemléltető rajzok kísérik, kitérve a legapróbb részletekre. Minden bizonnyal a fiúk kedvence ez a könyv. Van azonban egy fejezete, mely bizton számíthat a lányok érdeklődésére is, melyet ők sem lapoznak át – a honfoglaló magyarokról szóló rész. Ha más nem, a következő idézet felkelti a lányok figyelmét is: „A magyarok csinosak és jó kinézésűek. Ruhájuk brokátból készült. Fegyvereik ezüsttel vannak kiverve, és gyönggyel berakottak...” (Gardizi)

E fejezetben megismerkedhetünk őseink vándorlásának feltételezett útvonalával, olvashatunk az augsburgi csatáról, a magyarok hadseregéről, a harci játékokról. Bemutatja a könyv a honfoglalók harci eszközeit, a különböző íjakat, nyílhegyeket, a szablyát, a lándzsát, a fokost. Megismerhetjük a jurta felállításának titkait, a nyeregkészítő mesterek, a „vasverők” munkáját, honfoglaló őseink viseletét.

A könyvet olvasva az ismereteken túl ötleteket is kaptok egy-egy színdarab jelmezeinek elkészítéséhez, történelmi vetélkedők kérdéseire.

Új feladatok

3-4. oszt.

1. feladat

A húsvéti locsolkodás után a fiúk cserélgetik a kapott csokikat: 3 nyusziért és egy csibéért adnak egy nagy tojást, 4 nyusziért 2 csibét.

Hány nyusziért lehet kapni egy nagy tojást?

2. feladat

Tomí születésekor édesanyja 7 évvel volt fiatalabb, mint édesapja. Tomí most kilenc éves. Hány év különbség van most a szülei között?

3. feladat

Egy kocka minden csúcsára ráírtuk a benne összefutó élek számát. Ezeket a számokat összeadtuk. Milyen számot kapunk eredményül?

5-6. osztály

1. feladat

Egy öttagú családban a családtagok életkorának összege 82 év. Az apa két évvel idősebb az anyánál, a gyermekek életkorai egymás után következő egész számok. Az apa éveinek háromszorosához egyet hozzáadva 100-at kapunk. Mennyi volt 2 évvel ezelőtt a családtagok életkorának összege, ha a gyerekek között nincsenek ikrek?

2. feladat

Egy négyzetet két részre osztunk a két szemközti csúcsát összekötő egyenessel. Az így kapott egyik részterülete 18 cm^2 . Hány centiméter a négyzet kerülete?

3. feladat

Mennyi az összege a legkisebb és a

legnagyobb olyan háromjegyű pozitív egész számnak, amelyben a számjegyek összege 12?

7-8. osztály

1. feladat

Egy áru árát 30%-kal emelték fel, majd az így kapott árat 20%-kal csökkentették. Hogyan változott az ár a kétszeres változtatás eredményeként az eredetihez képest?

2. feladat

Mekkora szöveget zár be az egyenlő szárú háromszög alapja és az egyik szárhoz tartozó magasság, ha a szárszög alfa?

3. feladat

Mennyi a

$\frac{19}{95}$ és a $\frac{95}{19}$ törtszámok összege?

Deák Ferenc

MEGFEJTÉSEK

A 2002/2. számban közzétett a 2001/5. Számforgó feladatainak megoldását, ám nem tüntettük fel a helyes megfejtők és a nyertesek névsorát. Mulasztásunkat pótoljuk, íme:

3-4. osztály

Balogh Kitti (Forgolány) – 15 pont

Szemere Judit (Gálocs) – 15

Vass Szabina (Forgolány) – 8

Kormos Katalin (beregszászi levelezőnk nem tüntette fel, hányadik osztályos) próbálkozásai nem jártak sikerrel.

5-6. osztály

A 3. feladat megoldása hiányosan jelent meg, most közreadjuk a Csáthy Andrea bátyúi tanuló által beküldött megfejtést: 1-től 100-ig a 9-es számjegyet a 9, 19, 29, 39, 49, 59, 69, 79, 89 számokban 9-szer használjuk. 90-től 99-ig 11-szer. Tehát összesen 20-szor.

Héder Karolina (Tiszakeresztúr) – 15

Pataki Alexandra (Forgolány) – 15

Csáthy Andrea (Bátyú) – 14

Demjén Diána (Bátyú) – 14

Fábián Alexandra (Tiszakeresztúr) – 10

Kormos Katalin (Beregszász) – 4

Tóth Ábel (Tiszabökény) megfejtéseit nem minősítettük, mivelhogy egy-egy feladatot oldott meg a 3-4. osztályos és az 5-6. osztályos tanulók feladataiból.

7-8. osztály

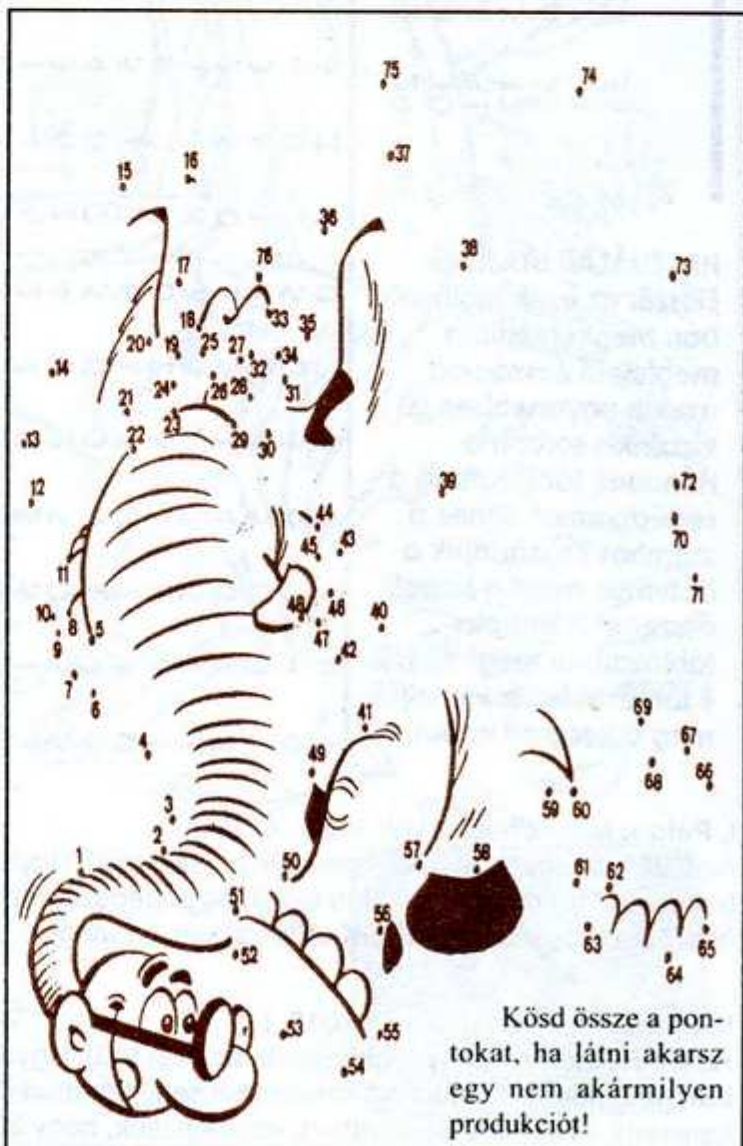
Demjén Olga (Bátyú) – 10

Molnár Henrietta (Rákos) – 9

Jutalmazottak:

3-4. oszt.: Balogh Kitti, Szemere Judit

5-6. oszt.: Héder Karolina, Pataki Alexandra

Kösd össze a pontokat, ha látni akarsz egy nem akármilyen produkciót!

Öröknapár 1901-től 2100-ig

ÉVEK		HÓNAPOK											
1901 - 2000	2001 - 2100	J	F	M	A	M	J	J	A	SZ	O	N	D
01 25 53 81	20 48 76	4	5	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
02 26 54 82	21 49 77	5	6	1	4	6	2	4	3	3	5	1	3
03 27 55 83	22 50 78	6	7	2	5	7	3	5	4	4	6	2	4
04 28 56 84	23 51 79	7	8	3	6	8	4	6	5	5	7	3	5
05 29 57 85	24 52 80	8	9	4	7	9	5	7	6	6	8	4	6
06 30 58 86	25 53 81	9	10	5	8	10	6	8	7	7	9	5	7
07 31 59 87	26 54 82	10	11	6	9	11	7	9	8	8	10	6	8
08 32 60 88	27 55 83	11	12	7	10	12	8	10	9	9	11	7	9
09 33 61 89	28 56 84	12	13	8	11	13	9	11	10	10	12	8	10
10 34 62 90	29 57 85	13	14	9	12	14	10	12	11	11	13	9	11
11 35 63 91	30 58 86	14	15	10	13	15	11	13	12	12	14	10	12
12 36 64 92	31 59 87	15	16	11	14	16	12	14	13	13	15	11	13
13 37 65 93	32 60 88	16	17	12	15	17	13	15	14	14	16	12	14
14 38 66 94	33 61 89	17	18	13	16	18	14	16	15	15	17	13	15
15 39 67 95	34 62 90	18	19	14	17	19	15	17	16	16	18	14	16
16 40 68 96	35 63 91	19	20	15	18	20	16	18	17	17	19	15	17
17 41 69 97	36 64 92	20	21	16	19	21	17	19	18	18	20	16	18
18 42 70 98	37 65 93	21	22	17	20	22	18	20	19	19	21	17	19
19 43 71 99	38 66 94	22	23	18	21	23	19	21	20	20	22	18	20
20 44 72 00	39 67 95	23	24	19	22	24	20	22	21	21	23	19	21
21 45 73 00	40 68 96	24	25	20	23	25	21	23	22	22	24	20	22
22 46 74 00	41 69 97	25	26	21	24	26	22	24	23	23	25	21	23
23 47 75 00	42 70 98	26	27	22	25	27	23	25	24	24	26	22	24
24 48 76 00	43 71 99	27	28	23	26	28	24	26	25	25	27	23	25
25 49 77 00	44 72 00	28		24	27		25	27	26	26	28	24	26
26 50 78 00	45 73 00	29		25	28		26	28	27	27	29	25	27
27 51 79 80	46 74 75	30		26	29		27	29	28	28	30	26	28
28 52 80 80	47 75 75	31		27	30		28	30	29	29	31	27	29
		32		28	31		29	31	30	30	32	28	30
		33		29	32		30	32	31	31	33	29	31
		34		30	33		31	33	32	32	34	30	32
		35		31	34		32	34	33	33	35	31	33
		36		32	35		33	35	34	34		32	34
		37		33			34		35	35		33	35

HASZNÁLATI UTASÍTÁS:

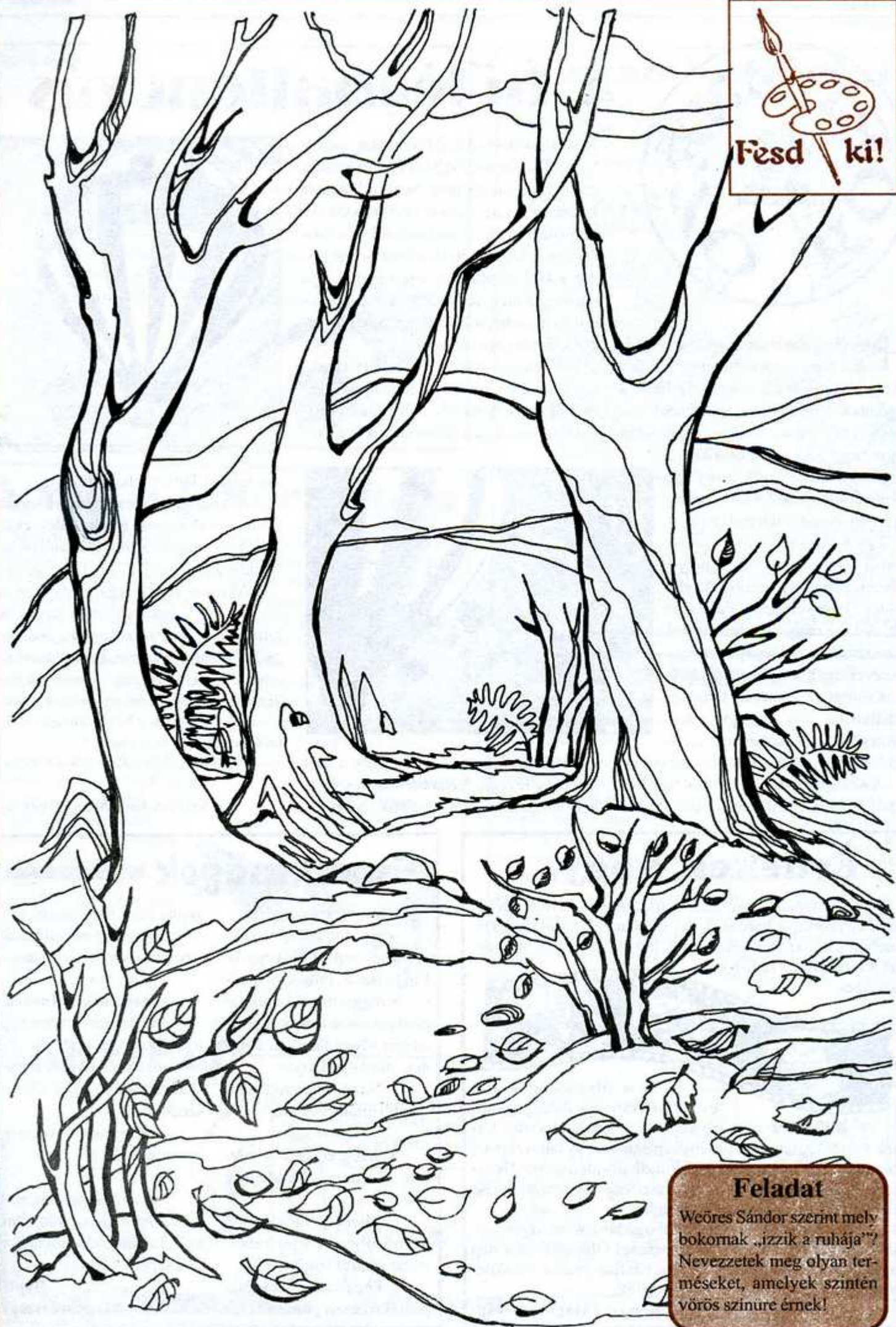
Először az Évek táblázatban megkeressük a megfelelő évszámot, azután ugyanebben a vízszintes sorban a Hónapok táblázatban a segédszámot. Ehhez a számhoz hozzáadjuk a dátumot, majd a kapott összeget a Napok táblázatban megtaláljuk. E táblázat bal felén leljük meg a keresett napot.

I. Példa: Melyik napon volt 1985. X. 28-a?

Az ÉVEK táblázatban megkeressük az évet (85). Ugyanebben a vízszintes sorban a HÓNAPOK táblázatban az „O” (október) betű alatt találjuk a segédszámot (2). Ehhez hozzáadjuk a napot ($2+28=30$). A kapott összeget keressük a NAPOK táblázatban, és meglátjuk, hogy 1985. X. 28-a hétfő volt.

II. Példa: Milyen napra esik 2010. I. 1-je?

Az ÉVEK táblázatban megkeressük az évet (10). Ugyanebben a vízszintes sorban a HÓNAPOK táblázatban a „J” (január) betű alatt keressük a segédszámot (5), hozzáadjuk a napot ($5+1=6$). A kapott összeget keressük a NAPOK táblázatban, és meglátjuk, hogy 2010. I. 1-je péntek lesz.

Feladat

Weöres Sándor szerint mely bokornak „izzik a ruhája”? Nevezzetek meg olyan terméseket, amelyek szintén vörös színre érnek!

A hőlégballonozás

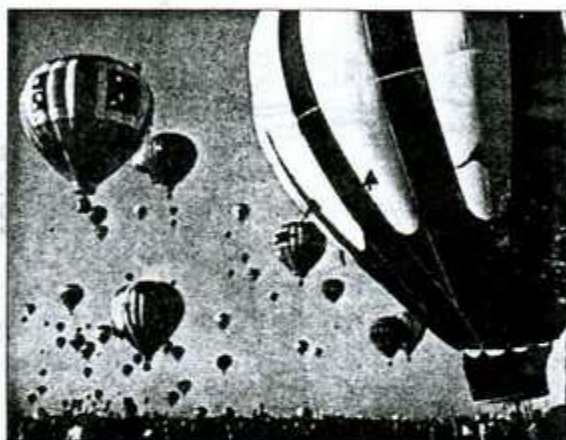
Ha megfigyelted már, hogyan emelkednek a forró vízben a buborékok, azt is könnyen megérted, hogyan szállnak a léggömbök (vagy ballonok). Ezeknek a légi járműveknek nincs szükségük szárnyakra ahhoz, hogy a levegőbe emelkedjenek. Elég az a nagy zsák, amelyik a levegőnél könnyebb gázzal van megtöltve, így magától felemelkedik.

Egy francia testvérpár építette az első olyan léggömböt, amelyik embereket emelt a levegőbe. Az első repülés 219 évvel ezelőtt Párizsban volt. Sokáig nagy népszerűségnek örvendett, de a repülőgépek megjelenésével hirtelen eltűntek az égboltról. Később az űrkutatás területén próbálkoztak vele. Ez ugyan nem hozott sikert, de a ballon mint sporteszköz ekkor indult el világhódító útjára.

A hőlégballonok vesszőből font kosárból és színes nejlonballonból állnak.

Felszállás előtt elkezdik feltölteni meleg levegővel a ballont. Ahogy ez a nagy zsák megtelik a meleg levegővel, felkapja a kosarat a benne ülőkkel együtt. Akik repülni szeretnének, azoknak nagyon fontos a megfelelő hely kiválasztás. Ezt pedig a szél iránya és a terep magassága határozza meg. Kihasználva a magasságot és a szelet, a kívánt magasságba lehet kormányozni a ballont.

A magasságot úgy szabályozzák, hogy a ballon kupoláján lévő nyílást kinyitják vagy bezárják. A léggömböt folyamatosan fűtik a gázpalackok segítségével.

gével, hogy folyton forró legyen a ballonban a levegő. Néha homokot is visznek nehezeknek, és kidobják, ha gyorsan feljebb kell emelkedniük.

san feljebb kell emelkedniük.

A hőlégballonversenyeken a leggyakoribb versenyszám a célrepülés, ekkor a ballonos csapatnak minél közelebb kell hajítani a „markerjét” a célkereszthez.

Aki már repült léggömbbel, az azt mondja, hogy repülés közben szíve-lelke felfrissül. Több száz méteres magasságból gyönyörködhet a tájban. Fentről hatalmas térségeket lehet belátni, minden nagyon kicsinek, békésnek és nyugodtnak tűnik.

* marker: egy 170 cm hosszú, 10 cm széles és 10 dkg-os szalag

** célkereszt: a földön kijelölt célpont

Sziyárvány (Magyarország)

Érdekes, hogy...

... a katonák köszönése, a tisztelgés a lovagi korból ered: egykoron a harcosok, ha találkoztak valakivel, felémelték a sisakrostélyukat, hogy láthatóvá tegyék arcukat. Ezt a mozdulatot őrzi a mai tisztelgés.

... a filmrajongók 100 éve járnak moziba. Addig ugyanis ilyen neveket olvashattak a filmek vetítő termek homlokzatán: mozgófénykép színház, villanyszínház, kinematograf, bioskop. 1907 áprilisában vált ismertté Heltai Jenő „Dal a mozirol” című slágerszövege. A szerző nyelvi leleménye hetek alatt meghonosodott.

... az olimpiák helyszínén lobogó lángot, amelyet napjainkban négyévenként a görögországi Olümpiában a nap sugaraival gyűjtanak meg és sportstaféta viszi a küzdőterekhez, az ókorban szentként tisztelték.

Rébusz (Magyarország)

Csacskaságok

Pistike panaszkodik:

– Doktor bácsi! Egész nap úgy tanulok, mint egy ló. Éjjel alszok, mint egy medve, de reggel mindig éhes vagyok, mint a farkas. És ráadásul olyan fáradtan ébredek, mint egy kutya!

– Nézd, kisfiam, menj inkább állatorvoshoz.

Vendég érkezik a házhoz. Kérdezi a vendég az apát:

– Miért ül mind a két gyerek olyan szomorú ábrázattal a sarokban?

– Fogalmam sincs. Naponta ötvénszer pofozom őket

végig, hogy megtudjam, mitől olyan bánatosak, de csak egyre szomorúbbak lesznek.

A mama lelkesen meséli:

– Vettem a fiamnak egy márkás zongorát.

– És már játszik rajta?

– Kíváncsiskodik a szomszédasszony.

– Hogyne. A tetején gombfocizik.

– Ki az abszolút sovány?

– Akinek szaladgálni kell zuhanyozás közben a vízecsapások között.

Tapsi
(Magyarország)

Ehető ajándék

Édes katicabogarak

Egy tábla csokit vízgőz felett felolvasztunk, tíz darab diót feltörünk úgy, hogy szép, üres fél dióhéjak maradjanak. Étolajjal bekenjük a belsejüket. Az olvasztott csokiba apróra vágott diót, késhegynyi őrölt fahéjat, pár szem áztatott mazsolát keverünk. Kanállal megtöltjük a már korábban elkészített „katicabogarakat”. Tálcaára téve egy félóra tegyük a hűtőszekrénybe. Dobozba sorba rakva és díszítve adjuk át az ünnepeltnek.

Dörmögő Dömötör (Magyarország)

A tej, a jehér csoda

Nem tudom, ifjú olvasóm, szereted-e a tejet, ezt a csodálatos táplálékot? Jómagam, gyermekkoromban, hála annak, hogy az istállóban mindig volt tehén, reggelre tejet ittam, és édesanyám házi készítésű túrócsuszával vagy palaesintával várt haza az iskolából.

Orvosi felmérések igazolják, hogy a tej a növekvőben lévő gyermeknek, fiatalnak, valamint a csonttritkulásban szenvedő öregnek nem csupán táplálék, hanem a legfontosabb csontépítő kalciumforrás. Egy liter tejben ásványi anyag van, s ezek java része kalcium. A gyerekek napi kalciumszükséglete 2 g, a felnőtteké kevesebb, mindössze 0,5-1 g, s az idős személyeké ismét 2 g. A tej igen fontos magnéziumforrás is. Ez az elem szükséges az

izom- és idegműködés normális menetéhez, de az immunrendszer szinten tartásához is. Ezenkívül található a tejben vas, jód, cink, valamint A- és B-vitamin is. Finom és fontos tápanyagok a túró és a sajtfelek.

Szóval egy a lényeges, igyál tejet, egyél aludttejet, joghurtot, túrót, sajtot, mert ezek nemesak finomak, hanem szükségesek is!

Dr. Jóna Piroška
Szemfüles (Románia)

Tarzan hazatalál

Ugye hallottál már Tarzanról, az őserdő uráról? Erős, ravasz, legyőzi a veszedelmes Tigris is, de a betűket sajnos nem ismeri. Segíts neki, és derítsd ki, melyik betűvel jelzett úton juthat el a kunyhójába.

Kis Füles (Magyarország)

Mi a szivárvány?

A szivárvány fénytörési jelenség. Megértéséhez fontos tudni, hogy a Nap fénye, amelyet a szemünk fehér fényként érzékel, tulajdonképpen egy esomó színes fény keveréke. Ezeket a színeket – laboratóriumi kísérletként – optikai prizmaival szokták szétválasztani, azaz láthatóvá tenni. A prizma a különböző színek nem egyformán törnek meg, és nem egymásra vetítve (fehéreként) jelennek meg, hanem egymás mel-

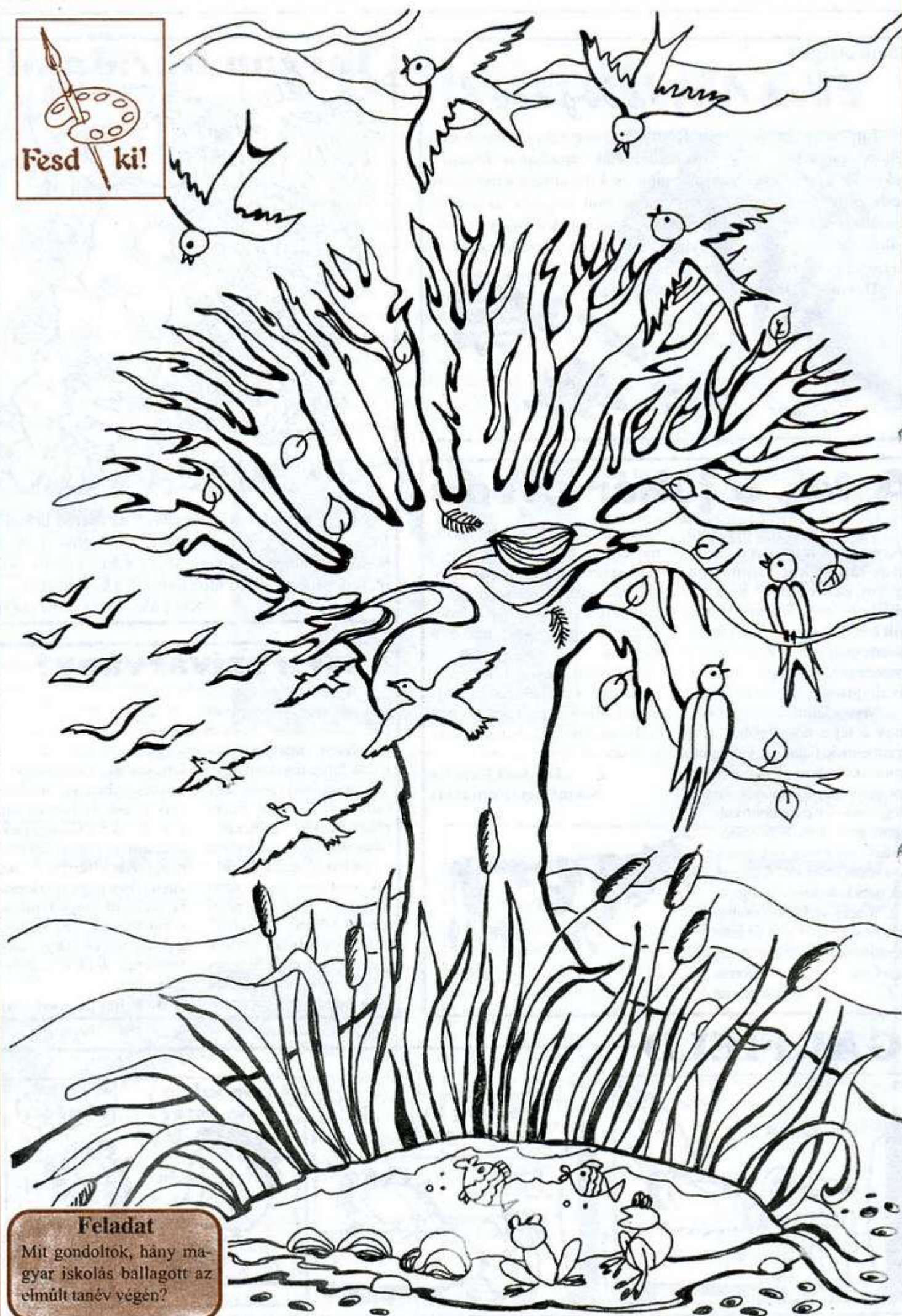

lett, sorban. Ez történik a természetben is, amikor esik az eső, és közben süt a nap. Az esőcseppek megannyi prizmaként megtörik a fényt, és az égen teljes vagy részleges ív alakban megjelenik a szivárvány. Ennek színei: a piros, narancssárga, citromsárga, zöld, kék, indigó és lila.

Jó Pajtás (Jugoszlávia)

GARFIELD

Feladat

Mit gondoltok, hány magyar iskolás ballagott az elmúlt tanév végén?

Számítógép-suli 23.

A MENÜK

A menüsor

A programok többségének szolgáltatásait a menük segítségével lehet alkalmazni. A **Windows** elsősorban az ún. legördülő menüket használja. A menüsor az ablak címsora alatt helyezkedik el, ha valamely elemre egyet kattintunk (ekkor a menüpont színe és alapszíne megváltozik), menüszozp gördül le. Ennek elemei közül a kívánt menütételre kattintva vázthatunk. A menü billentyűzetről is használható, mégpedig a menücíme alá húzott betűjét leütve. Néhol a menüpontokat csoportokba szervezik, a csoportokat vékony vonal választja el.

Egyéb tudnivalók a menüvel kapcsolatban:

- Ha a menüpont halvány, akkor az a parancs az adott pillanatban nem használható.
- Ha a parancs után három pont (...) található, akkor a parancs kiválasztása után párbeszéd-ablakban kell folytatni a szükséges paraméterek megadását.
- Ha a menüpont mellett tömör nyíl látnunk, akkor abból ún. almenü nyílik meg.
- Ha a parancs mellett pipa jelet látunk, akkor az a parancs él. Újbóli kiválasztásával (kattintással) a parancsot kikapcsoljuk.

- Egyes menüpontok mellett feltüntetik a parancs billentyűzetről való elérésének billentyűparancsát is.

A **Windows 95/98** csoportablakainak menüje a

Fájl, a Szerkesztés, a Nézet és a Súgó címet tartalmazza.

A **Megnyitás** menüponttal az ablak valamely kijelölt alkalmazása, programja indítható el. A **Parancsikon létrehozása** segítségével egy ikonról készíthetünk

másolatot, amelyet pl. áthelyezhetünk az **Asztalra**. A **Törlés** parancs jelentését nem kell magyarázni, a **Tulajdonságok** menüpontot választva az adott alkalmazásra jellemző adatokat találjuk (amennyiben választható). A **Bezárás** menüpont segítségével bezárhatjuk az adott ablakot.

A Szerkesztés menü

A **Szerkesztés** menü tételei – a **Kivágás, Másolás, Beillesztés** – nem szorulnak magyarázatra, mert a nevük elárulják a funkcióikat, figyelemre méltó a **Visszavonás** menüpont, amivel az utolsó művelet gond nélkül visszavonható.

A Nézet menü

Itt állíthatjuk be az ablak megjelenését. Az első csoportban az **Eszköztár** és az **Állapotsor** megjelenését szabályozhatjuk. A második menücsoportban az ablaktartalom megjelenését lehet beállítani. A harmadik csoport parancsai az ikonok elrendezésére valók, az utolsó parancs pedig a megjelenítendő ikonokkal kapcsolatos beállítására szolgál.

A Súgó menü

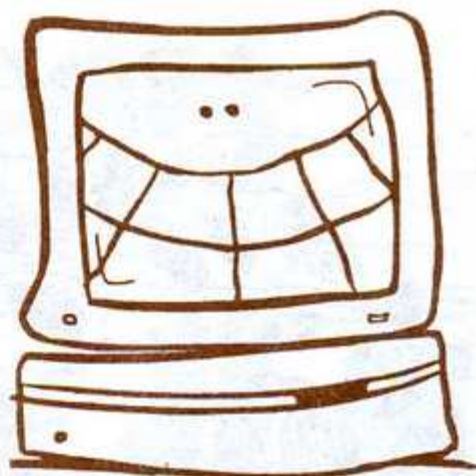
Az első menü cím a **Windows 95/98** Súgóját indítja el, második tétele pedig a program Névjegyét mutatja meg (programnév, tulajdonos, memória).

A Vezérlőmenü

Speciális menütípus a **Vezérlőmenü**, amely a vezérlőmenü ikonjára kattintva nyílik meg. Ez a menü minden ablak bal felső sarkában megtalálható menü, amely az adott ablak kezelésében segít.

Menütételei:

- **Előző méret:** Ikon állapot vagy teljes méret után visszatérés az ablak előző méretéhez.
- **Áthelyezés:** Az ablak mozgatása billentyűzettel (nyílbillentyűk).
- **Méretezés:** Az ablak méretének megváltoztatása billentyűzet segítségével.
- **Kis méret:** Az ablakot ikon állapotúvá alakítjuk.
- **Teljes méret:** Az ablakot a legnagyobb méretre alakítjuk.
- **Bezárás:** Az ablak bezárása vagy

a program futásának befejezése.

A helyi menü

A **Windows 95** fontos újdonsága a jobb egérgomb aktivizálása. Adott helyen a jobb oldali egérgombbal kattintva, ún. **helyi** vagy **gyorsmenü** jelenik meg. Ez a menü **helyzetérzékeny**, ami azt jelenti, hogy benne olyan parancsok jelennek meg, amelyek az adott helyzetben nagy valószínűséggel szükségesek lehetnek. Például az **Asztal** üres helyére kattintva a jobb gombbal az **a)** ábra, vagy ha egy parancsikonra kattintunk, akkor a **b)** ábra szerinti menü ugrik be.

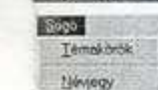
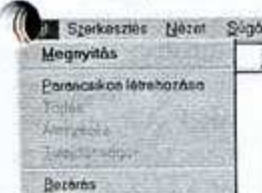
a)

b)

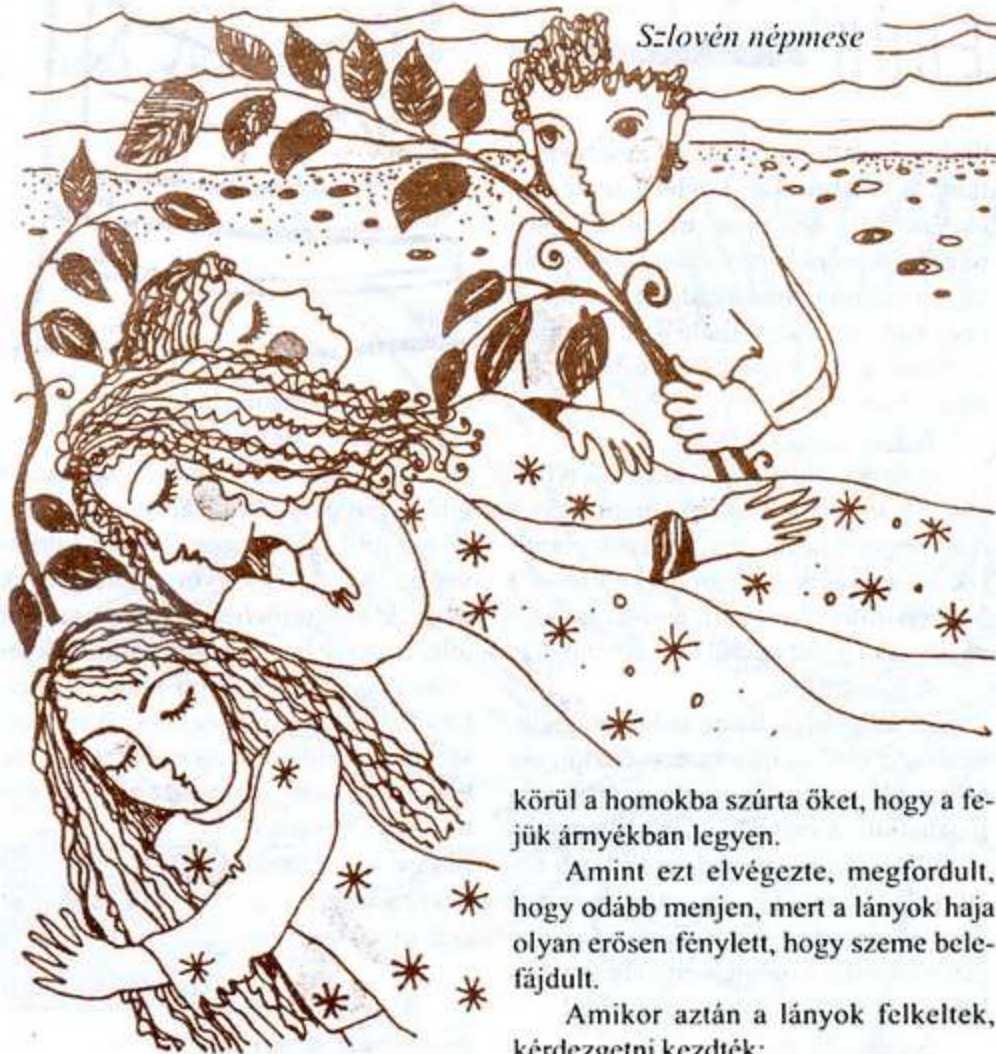
A gyorsmenü mindig azt mutatják, hogy az adott objektummal, amelyre az egérrel rákattintottunk, mit lehet kezdeni. Természetesen ezeket a lehetőségeket más módon is el tudjuk végezni, de a helyi menüvel a legegyszerűbb. Ha például az **Asztalra** ki akarunk tenni egy új ikont, akkor az **Asztal** üres részére a jobb egérgombbal kattintva az **a)** ábrán lévő menü fog megjelenni. Ennek az **Új** menüpontja alkalmazásával tudjuk a megfelelő program parancsikonját kihelyezni. Ha egy létező ikont törölni akarunk, akkor erre az ikonra kell a jobb egérgombbal kattintani, és a **b)** ábrán látható menüsorból a **Törlés** menüpontot kell választani. Hasonlóképpen lehet használni a gyorsmenü bármelyik pontját. Azt nem kell elfeledni, hogy a helyi menü mindig a kijelölt objektumra vonatkozik, vagyis attól függ, hogy mi van kijelölve.

Pallay Dezső

A pásztorfiú és a tündérek

Szlovén népmese

Volt egyszer Isztriában egy fiú, szegény, árva gyerek. Három kecske és egy tehén volt minden vagyonkája. Egész nap velük bókászott, télen-nyáron egy fedél alatt hált velük, tejükből tartotta fenn magát, hogy éhen ne haljon.

Egyszer déltájt kihajtotta kis nyáját a tengerhez, meg akart fürödni, mert kegyetlenül tűzött a nap. Amint a partra ért, a forró homokon három csodaszép leányt látott aludni. Úgy hasonlítottak egymásra, mint a lóhere három levele – az ember nem tudta megkülönböztetni őket egymástól: karcsúak, sudár termetűek, mint a facseteték, aranyhajuk hosszú, arcuk fehér, mint a frissen fejt tej. Tengeri tündérek voltak, de honnan is tudhatta volna ezt a fiú?

Látta, hogy a lányok az égető sugarak özönében alusznak, és így szólt magában: „Megperzseli a nap a gyönyörű arcukat, pedig kár lenne, ha eldurvítaná, elcsúfítaná. No, várj csak, árnyékot csinállok nekik!”

Fölmászott a pásztorfiú egy hársfára, leveles gallyakat tört, és a tündérek

körül a homokba szúrta őket, hogy a fejük árnyékban legyen.

Amint ezt elvégezte, megfordult, hogy odább menjen, mert a lányok haja olyan erősen fénylett, hogy szeme belefájdult.

Amikor aztán a lányok felkeltek, kérdezgetni kezdtek:

– Ki tett vajon ilyen jót velünk?

Ámbár nagyon is jól tudják, kicsoda. Mert a tündérek sohasem alszanak, hanem csak színlelik az alvást. Most is azért beszéltek emelt hangon, hogy a fiú meghallja és válaszoljon, mert meg akarták tudni, hogy szerény-e a fiú.

A pásztorfiú meghallotta, amit beszéltek, de csak ment tovább, mintha mit sem hallott volna. Ám a tündérek egy pillanat alatt utolérték – ki is tudna előlük elfutni? Megkérdezték:

– Te csináltál nekünk árnyékot, mikor aludtunk?

– Ühüm! – bólintott a fiú.

– Milyen jutalmat kívánsz ezért a jótettedért?

– Semmit sem kívánok. Nagy dolog is, hogy árnyékot csináltam nektek néhány hársfaágból!

A tündérek látták, hogy jótét lélek és szerény. Elhatározták, hogy gazdagon megjutalmazzák. Adtak neki egy arannyal teli zacskót, ami soha ki nem ürül, bármennyit vesznek is ki belőle. De a pásztorfiú nem örült a tündérek aján-

dékának, hiszen szegény még nem látott aranypénzt, és nem tudta, hogy abból mindent meg tudna venni magának, amiben szükölködik. Hajigálni kezdte a csillogó érméket, kijátszotta velük magát, megunta. Sokkal mulatságosabb volt az ugrádozó kiskecskéekkel játszani.

A tündérek megértették, és azt mondták neki:

– Ma este, amint a faluba indulsz, hátad mögött sok csengő csilingelését hallod majd. De te csak menj, és meg ne fordulj, amíg haza nem érsz!

Azzal vidám nevetéssel a tengerhez futottak, és a kék habokba buktak.

Csak ekkor jött rá a pásztorfiú, hogy ezek nem lehettek egyszerű falusi lányok, hanem aranyhajú tündérek. Üldögélt, várta, hogy az állatok eleget legeljenek, és mihelyt a nap nyugovóra hajlott, hajtani kezdte hazafelé kevéske jószágát.

Ment, fújta a furulyáját, hát hallja, hogy sok csengő, kolomp és csengettyű kíséri; egyesek vékonyabban, mások vastagabban szólnak. Mennél inkább közeledett a faluhoz, annál hangosabb lett ez a csengés-bongás a háta mögött.

Nem tudta tovább türtöztetni a kíváncsiságát a pásztorfiú, nem ügyelt rá, mit tanácsoltak a tündérek. Megfordult, hogy megtudja, mi van mögötte. És mit lát! Juhok, kecskék és tehenek sokaság sorjázik hosszan a nyomában. A tengerből jöttek elő, és követték engedelmesen, mintha az övéi lettek volna. De mihelyt visszafordult, megszakadt a sor, és egy sem jött többé elő a vízből.

„Eh, sebj! – mondta magában nagy örvendezve. – Ezt is aláztatosan köszönöm.”

A parasztfiú hazahajtotta a hatalmas nyáját – a sok állat alig fért el az udvaron. Hivta a szegény szomszédokat, akik ezzel-azzal segítettek, mikor még egészen kicsi gyerek volt. Mindegyiket megajándékozta, kinek juhokat, kinek kecskéket, kinek teheneket adott. Még így is olyan sok maradt neki, hogy jómódú lett, és új életet kezdett.

Feladat

Mi Szlovénia fővárosa?

A megszolgált pénz

Kabard népmese

Volt egyszer egy lusta fiú. Az apja látástól vakulásig dolgozott, a fia napkeltétől napnyugtáig lustálkodott. Nem is tudta, mi a munka, nem értett hozzá; azt ette, azt itta, amit készen tettek elébe, olyan ruhákban járt, amit más keze varrt. De az apja pénzét nem kímélte: számolatlan költötte. Megelégette ezt az apja. Elhatározta, hogy munkára fogja, takarékosagra szoktatja a fiát. Elvitték hát a szomszéd aulba*, és béresnek adta egy aranypénzért egy esztendőre.

Nem volt inyére a legénynek a kereskedés, de nem mert ellenszegülni. A gazdája azonban megtudta, hogy a lusta legény jómódú szülők fia, és azt gondolta magában: „Miért dolgoztassam ezt a legényt úgy, mint a többi béresemet? Bizonyosan nem azért adták hozzám. Ha agyon-dolgoztatom, még megharagszik rám az apja!”

És nem fogta munkára a legényt. Jól ruházta, táplálta a fiatal naplopót.

Letelt az egy esztendő, a gazda kiadta a legénynek az aranypénzt, amiben meg-egyeztek, és útnak bocsátotta.

Hazatért a legény:

– No, fiú, dolgoztál-e? – kérdezte az apja.

– Dolgoztam.

– Megkaptad-e a béredet?

– Megkaptam.

– Add csak ide!

A legény odaadta apjának a bérét, az aranyat.

Az apa fogta a pénzt, még csak meg se nézte, belehajította a folyóba. A legény még csak nem is csodálkozott, nem is törődött apja különös tetteivel.

– No, fiam – mondta ezután az apja –, dolgozz még egy esztendőt!

Elvitte a fiát egy másik aulba, egy másik gazdához. Ezzel a gazdával is megállapodott, hogy fia kereken egy esztendeig dolgozik nála, és egy aranypénzt kap a munkájáért.

Akár az első, ez a gazda is azt gondolta: „Meglehet, azért hozta ide ezt a legényt az apja, hogy kipuhatolja, milyen ember vagyok. Nem, nem fogom munkára a legényt, mert még azt mondják, hogy könyörtelen vagyok!”

Nem kényszerítette a legényt, hogy dolgozzék, az úgy élt, ahogy neki tetszett.

De jóltartotta a lustát, szépen is öltöztette.

Amikor az esztendő letelt, odaadta neki az aranyat, és útnak eresztette.

Hazament a legény, az apja elé állt.

– No, fiam, dolgoztál-e? – kérdezte az apja.

– Dolgoztam.

– Kaptál-e fizetést a munkádért?

– Kaptam.

– Add csak ide!

Odaadta a legény az aranyat. Az apja ezt is beledobta a folyóba. Rá se ügyelt a fiú, még csak meg se kérdezte, miért dobta az apja a folyóba a pénzt. Látta az apa, hogy nem úgy fordult a dolog, ahogy ő akarta.

A harmadik esztendőben egy messzi aulba vitte a fiát.

– Látom – mondta a gazdának –, hogy szegény ember vagy, ezért nem is kérek pénzt a fiam munkájáért. Dolgozzék ingyen!

Sejtette a gazda: oka van annak, hogy ezt a legényt beszegődtette hozzá az apja. Már az első napon keményen megdolgoztatta béresét, percnyi pihenőt se adott neki. Csak este adott ennie, amikor lenyugodott a nap.

Így telt egyik nap a másik után; a gazda már pirkadatkor talpon volt, dolga után látott, és felkeltette a bérest is. Fáradhatatlanul dolgozott maga is, és a legényt se hagyta tétlenkedni.

Nehezére esett a lusta legénynek a munka: nyögött, sóhajtozott, verejtékezett, de a gazda úgy tett, mintha észre se venné. Csak azt hajtogatta: „Ahogy én dolgozom, úgy dolgozz te is! Semmiben se maradj el mögöttem! Ne légy lusta! Ne légy ingyen-élő!”

Egy idő múlva úgy beleszokott a munkába, hogy már nógatni se kellett. A gazda azelőtt hajtotta, szidta, most pedig még meg is dicsérte néha.

Dolgozott a legény egy esztendeig, kérges lett a tenyere, elnyűtte szép ruháját.

Amikor az esztendő letelt, azt mondta a gazda:

– Apád nem kért fizetséget a munkádért, de olyan derekasan dolgoztál, hogy nem bocsáthatlak el üres kézzel. Itt van két arany. Vidd haza.

Hazaért a fiú. Az apja ránézett, csöndesen a bajuszába mosolygott, és megkérdezte:

– No, dolgoztál-e, fiam?

– Dolgoztam.

– Aztán jól-e?

– Jól.

– Fizetett a gazda a munkádért?

– Két aranyat adott.

– No, add csak ide!

Odaadta a legény a két aranyat. Az apja fogta, és már meglendítette a karját, hogy a folyóba vesse a pénzt, de a fiú odaugrott hozzá, és elkapta a kezét. Az apja ránézett, és megkérdezte:

– Miért ijedtél meg olyan nagyon?

A fiú akkor felkiáltott:

– Ne dobd, apám, a folyóba ezt a két aranyat! Nehéz munkával szereztem!

Elmosolyodott az apa, és azt mondta:

– Látom, fiam, hogy megszolgáltad a pénzt! Amit pedig megszolgált az ember, azt nem szórja hiába! Érted-e most már?

– Értem, apám!

*aul – falu Belső-Ázsiában és a Kaukázusban

Feladat

Hol élnek a kabardok?

Miért?

Miért lát éjjel a macska?

Azért, mert éjjeli ragadozó. Az is igaz, hogy egy kis fény ilyenkor is akad. Érzékenyebb a szemé, mint az emberé. Nappali fényben a pupillája vonallá szűkül, sötétben pedig kikerekedik. Az éjszakai tájékozódásban a bajusza is segíti, amely hosszabb, mint testének a legszelebb részé. A kiálló akadályokat érzékeli vele. A házimacskák őse az Afrikában élő núbiai vagy kaffer macska, amely maga is könnyen szelidíthető.

Schmidt Egon

Tudod-e, hogy

a) az őserdők kb. az Amerikai Egyesült Államok területével megegyező nagyságú területet borítanak?

b) a föld állat- és növényfajainak több mint a fele ezekben az erdőkben él?

c) sok ezer fajta kipusztulás veszélye fenyeget, mert ezeket az erdőket az ember kivágja és tönkreteszi?

d) amikor az erdőket kivágják, az állatok elvesztik otthonukat és táplálékukat, s ha nem találnak másik erdőt, éhen halnak?

e) az erdő kipusztulása valószínűleg szerepet játszik az éghajlat változásában?

f) nagyon sok használati tárgy az őserdőből származik, pl. gyógyszerek, gumi, olajok, fűszerek és illatszerek?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Csodadiós

Hozzávalók: (mértékegység a tejfőlős pohár)

Egy pohár tejföl, egy pohár aludttej, egy pohár kristálycukor, egy pohár porcukor, két pohár liszt, két pohár őrölt dió, két mokkáskanál szódabikarbóna, a tepszi kikenéséhez margarin, a tetejére: gyümölcs (meggy vagy cukrozott narancshéj), porcukor

Egy mély tálban fakanállal mindent jól összekeverünk. Egy közepes méretű peremes tepsit jó vastagon kikenünk margarral, s beleöntjük a tésztát. A meggyet vagy az apróra vágott, cukrozott narancshéjat a tetejére szórjuk. Előmelegített sütőben közepes lánggal kb. 20 percig sütjük. Ha kihűlt, megszórjuk porcukorral vagy tortabevonó csokoládét öntünk a tetejére.

Tündöklő szellemek

Egerszegi Krisztina

Szőul, 1988 – Barcelona, 1992
– Atlanta, 1996

„Egérke” – ahogy Egerszegi Krisztinát az uszodában elnevezték – a szőuli olimpia esztendejében ugyanannyi kilométert úszott naponként, mint ahány éves volt: tizennégyet. Már-már felfoghatatlan, hogy az akkor 165 centi magas és csupán negyvenöt kilós kislány miként tudta végigcsinálni ezeket a hallatlan intenzitású edzéseket.

Az ötkarikás versenyeken kiderült: „Egér” ennél nagyobb szenzációkra is képes.

A 100 hátton még csak „bemelegített”; ez nála annyit jelentett, hogy szerényen lefoglalta magának az ezüstérmet.

Aztán kétszázon...

Amikor a bevonuláshoz felsorakoztak, a német Cornelia Sirchnek nagyjából a melléig ért. A vízben viszont túlnőtt vetélytársán... Igaz, az első ötven Sirché. A második is. A harmadik már nem. Ha sikerül az utolsó forduló is, akkor már nem lehet befogni! A baj az, hogy most nincs szék a parton... Kiss László, Krisztina edzője ugyanis azzal próbálta tökéletesíteni Kriszta fordulót, hogy az edzéseken egy széket tett a medence szélére, s amikor „Egér” egy vonalba került az ülőalkalmatossággal, akkor kellett fordulnia. Ha nem ment, rajtolhatott újra.

Most szék nélkül is megy. A végén akár integethetne is a többieknek: „Szaszto, itt vagyok!”, olyan biztosan nyer. Eredménye: 2...09.29, Európa-rekord. Sirch, amint levegőt kap, teljes elismeréssel mondja: „Ekkora tehetséget még nem láttam.”

(Lukács László–Szepesi György: A magyar olimpiai aranyérmek története (1896–1992), részletek)

Érdekes növények

Kaktuszok (Cactaceae)

A kaktuszok Amerika ősi növényei. A legtöbb kaktusz Mexikó fennsíkjain él. Különleges pozsgás növények, amelyek nemcsak számunkra érdekesek, hanem azok voltak már Amerika őslakói számára is. Ezeknek a természettel szorosan együtt élő embereknek az életében, képzeletvilágában a kaktuszoknak fontos szerep jutott. Az ősi azték indián mitológiában s Mexikó címerében is megtalálható a fügekaktusz (Opuntia). Volt olyan kaktuszuk is, melyet templomi szentélyben tartottak és imádtak. A különböző kaktuszfajokat a mindennapi életben is sokféleképpen felhasználták. A száraz vidékeken víz- és élelem-pótló szerepük is volt. A tövises részétől meghámozott belső részt megfőzve vagy zsiradékban megsütve fogyasztották. Ma is kedvelt csemege a cukorban kandírozott kaktuszszelet vagy a

termésükből készített gyümölcsajt, üdítőital.

A nagy növéssű oszlopkaktuszok fás középtengelyét az erdő nélküli száraz vidékeken ablakkeretnek, bútorok is felhasználják.

A legkisebb lakásban is tarthatunk kaktuszokat. Felveszik a versenyt a leghálásabb szobanövényeinkkel, szépen fejlődnek, gazdagon virágoznak, ha szeretettel, figyelmesen és gondosan ápoljuk őket. Kaktuszaink fejlődése szempontjából életfontosságú tényező a fény és a hőmérséklet. Az erős tövisű, szürkés színű kaktuszok napsütötte helyre valók, a világoszöld színű, kevés tövisű fajok viszont a déli tűző nap ellen árnyékolást kívánnak. A karácsonyi kaktusz például árnyékolás nélkül, napon pirosas színt kap, és nem fejlődik megfelelően.

A gondozási munkák közül az öntözés igényli a legtöbb figyelmet. A napsütést (fényt) és a hőmérsékletet figyelembe kell vennünk, amikor öntözzünk, mert meleg, na-

pos időben 20 °C körüli talajhőmérséklet esetén működik a leghatásosabban a gyökere: a tápanyagok felvétele ilyenkor a legbőségebb. Igaz, hogy a kaktuszok jól tűrik a szárazságot, de ez csak általánosságban érvényes. Soha ne öntözzünk sablonszerűen, mindig a növény szükséglete legyen a mérvadó. A túlóntozás különösen télen, a nyugalmi időszakban veszélyes, de nyáron is a növény pusztulásához vezet.

A kaktuszok pihenési időszaka többnyire novembertől márciusig tart. Áprilisban-májusban fokozatosan emelkedik a kaktuszok vízigénye, s június-július-augusztus hónapokban használják fel a legtöbb vizet. A szeptember és az október már a telelésre való előkészítés hónapjai az öntözés szempontjából is. A fokozatosan csökkentett öntözés mellett bőségesen juttassunk levegőt növényeinknek.

***Kandírozás** – gyümölcs cukorral való tartósítása

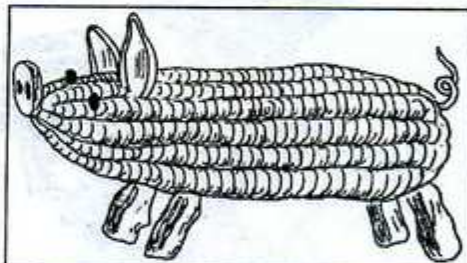
MALACOK AZ ÓLBAN

Ilyenkor, ős elején városi olvasóinknak sem jelenthet gondot egy szép kukoricacsutka, csuhé, kukoricaszár, néhány szem termés beszerzése. Szükséges még egy hurkapálcika, ill. azt helyettesítő bármilyen pálcika. Ha minden megvan, hozzá is láthat sz a kedves kis malackák elkészítéséhez:

A kukoricacsutkából egy akkora darabot vágunk le, amilyen nagyságú állatot szeretnénk készíteni. Ez lesz a törzse. A törzsén alul négy lyukat fúrunk a lábakra, melyet hurkapálca képez. Szemeit kukoricaszemekből ragasztjuk fel, fülei kukoricacsuhéból vannak kivágva és felragasztva.

Az ólat félbevágott kukoricaszárból építjük fel. Az etető az ízeknél bevágott

kukoricaszár, benne kukoricaszemek vannak.

A mi nyelvünk

A kinek több szava van, több ismerete van. Sőt, mivel a rokon értelmű szavak sohasem egyértelműek, a kinek több szava van egy dologra, több gondolata is van róla. Mikor a rokon értelmű szavakat gyűjtöd, képzeletidet sokasítod, szellemedet, lelked világát népesíted. (...)

Örököse vagy őseid szellemi kincseinek és rajtad a sor megőrizni őket. Ne add el idegenért, idegen szólamokért, melyek idegen gondolkodás tükröi. Is-

A stílus gazdagsága

Részletek

merd meg ugyan az idegen gondolkodását is, tanulj idegen nyelveket, és a magadét is jobban fogod érteni. Semmit sem lehet ismerni önmagában, csak mással összehasonlítva. Legkevésbé a gondolatot, mely oly finom, oly nehezen megfogható. A görög, a világ leggondolkodóbb népe, nem tudott úgy gondolkodni, mint a mai népek, mert csak egy nyelvet ismert. Ismerj meg tehát idegen nyelvet is, hogy jobban gondolkodhass a magadén. De csak a magadén gondolkodjál, ha azt nem akarod, hogy gondolkodásod roszkatag legyen, mint a felemás kövekből épített ház. A saját köveidet gyűjtsd, a magad bányáiból: e bányák

nemzed nagy költőinek művei. Elsősorban annak, aki leggazdagabb szóban és gondolatban, aki legjobban tudott magyarul. A Toldiból többet tanultál magyarul és magyarul gondolkodni, mint talán minden más könyvből együttvéve. Most azt hiszed, hogy nagyon ismered és nagyon szereted: olvasd még egyszer, és látni fogod, hogy nem ismerted és nem szereted eléggé. Olvasd addig, míg minden kifejezése, minden szava lelkednek egy részévé válik, kitörölhetetlen, elveszthetetlen kincseddé. Stílusod gazdagodik, a stílus gazdagsága a gondolat gazdagsága.

Babits Mihály

Sorozatunk első részében nem egy tájegységet mutatunk be, hanem egy gazdálkodási kör képviselőiről szólunk.

Honfoglaló őseink lovas-nomád állattenyésztő népként vonultak be a Kárpát-medencébe, s a nagyállat-tartás évszázadokig a magyarság meghatározó gazdálkodási ága maradt. A középkori

Bakonyi kanász

SKANZEN-ÉRZÉS

Új sorozatunkban a magyar népi kultúra azon értékeit szeretnénk megismertetni veletek, melyeket a modern életforma háttérbe szorított, s melyek eltűnése szegényebbé tenné nemcsak minket, magyarokat, de az egész emberiséget is.

„Csikósok, gulyások...”

Magyar Királyság fő kiviteli cikke a ló és a szarvasmarha volt. Ez már a múlté. De az idegeneknek népünkéről még ma is a pusztá, a csikós, a gulyás szavak jutnak az eszükbe. A régi alföldi szilaj (rideg) állattartás legtovább két vidéken maradt meg: a Hortobágyon és Bugacon. Mindkét terület pásztorai soká megőrizték régi viseletüket, sőt némelyek még ma is hordják. A pásztorok még akkor is viselték a posztószűrt, a gyapjúból szőtt gubát, a még olcsóbb, bundás bőrből készített subát, a háziszöttes, bő szárú gatyát és lobogó inget, a nemezkalapot, amikor a falu lakossága már „kivetkőzött” a népviseletből, vagyis áttért a városi, polgári viseletre.

A pásztorok nemcsak hagyományos viseletükhöz ragaszkodtak, de díszesebb ruhát is hordtak, mint a parasztok.

Dús szűrhimzéseik, faragott botjaik, ivócsanakjaik, karcolt szarukészítményeik, sallangos ostoraik és lószerszámaik nem sok szabadidőről árulkodnak (túlságosan is elfoglalt és kemény életet éltek), fejlett esztétikai érzéküket bizonyítják.

A pásztorok valóságos külön rendet alkottak, többre tartották

Juhász gubában

Sallangos karikásostor

Bugaci csikós

magukat a földműves parasztnál. A pásztortársadalom legelibb tagjai a gulyások és a csikósok voltak, akik a gulyával vagy a ménessel egész évben a legelőn tartózkodtak, lovaikon kívül csak komondor- vagy pulikutyaikkal osztották meg magányukat. Lenézték a csordásokat, akik gyalog terelték be minden este a faluba a főleg fejős tehenekből álló csordát. Ahol nem legeltek nagy gulyák vagy ménesek, ott a többi pásztornak volt tekintélye. Például Erdélyben vagy vidékünkön, a Kárpátokban a juhászoknak (nekik ló helyett csak szamar du-

Pásztorkészség

kált), Somogyban vagy a Bakonyban a kanászoknak és kondásoknak, akik gyalog terelgették az erdőben makkoló disznókat. De még ők is kevesebbre tartották maguknál a faluba minden este hazatérő disznócsapat (csürhe) gazdáját, a csürhést.

Karcolással
díszített
szaru sótartó

A falutól külön élő szilaj pásztorokat titokzatos és félelmetes emberekként kezelte a társadalom. Ennek volt is bizonyos alapja. A szükség rákényszerítette őket, hogy maguk orvosolják a beteg állatokat. Egyes juhászok még a koponyalékeléshez is értettek. Kemény legények voltak: ha kellett, betyárral, farkassal egyaránt megküzdöttek.

Romantikus életük páratlanul gazdag szellemi kultúrájukban is tükröződik. Este a tűz mellett születtek azok a népdalok, mondák, balladák, betyár- és kísértet-históriák, amelyek a magyar folklór gyöngyszemei közé tartoznak.

Kész Barnabás

Hortobágyi csikós

„Csen-csen gyűrű”, csak egy kicsit másként (Indián játékok)

HOL VAN A KIS BOT?

Ebben a játékban két csoportra oszolván legalább nyolc játékos vesz részt. Két sima botot használnak hozzá, amelyek akkorák, mint egy darab kréta. Az egyik botra fekete festékkel jelet tesznek, hogy meg lehessen különböztetni a másiktól.

A két csapat szemben ül, egy méter távolságra. A kis botok az egyik csapat vezetőjénél vannak. Kezét hátrateszi, és cserélgeti bennük a botokat, vagyis „dug”.

Aztán előreteszi kezét, és a szemben levő oldal találhat, hogy melyik kézben van a megjelölt bot. Egyszerre egy játékos találhat, ha kitalálta, akkor csapata számára leír egy pontot, és ő kapja meg a botokat, és ő dug. Ha azonban nem jól választott, akkor a dugó csapat ír egy pontot, és újra megilleti a dugás joga. Ilyen rend szerint váltakozik az egyes csoportok szerepe: az elrejtő és találkozó szerepét az egyes csoportokon belül is mindig más-más játékos kapja. Amelyik csapat előbb ért el tizenöt pontot, az nyert.

PAPAGO

Páros játék, de csapatok is játszhatják. A mi leírásunk páros mérkőzésre vonatkozik.

A játékhoz kell négy csésze vagy egyéb mély edény és egy kis kavics vagy golyó. Az egyik játékos kezébe veszi a négy csészét, valamelyikbe észrevétlenül beleejti a kavicsot, és aztán mind a négyet megtölti homokkal. A négy teli csészét két kezébe fogja, és átnyújtja ellenfelének. Az egyenként nyúl a csészék után, bármelyikben kezdheti. Amikor mind a négyet átvette, sorban kiüríti őket. Ha azt fogta meg elsőnek, amelyikben a golyó van, akkor az, aki a golyót elrejtette, tíz pontot kap. Ha másodszorra vette át a golyós csészét, az elrejtőt hat pont illeti meg. Ha harmadszorra, akkor négy, és végül, ha a golyós csésze marad utolsónak, az elrejtő nem ír semmit.

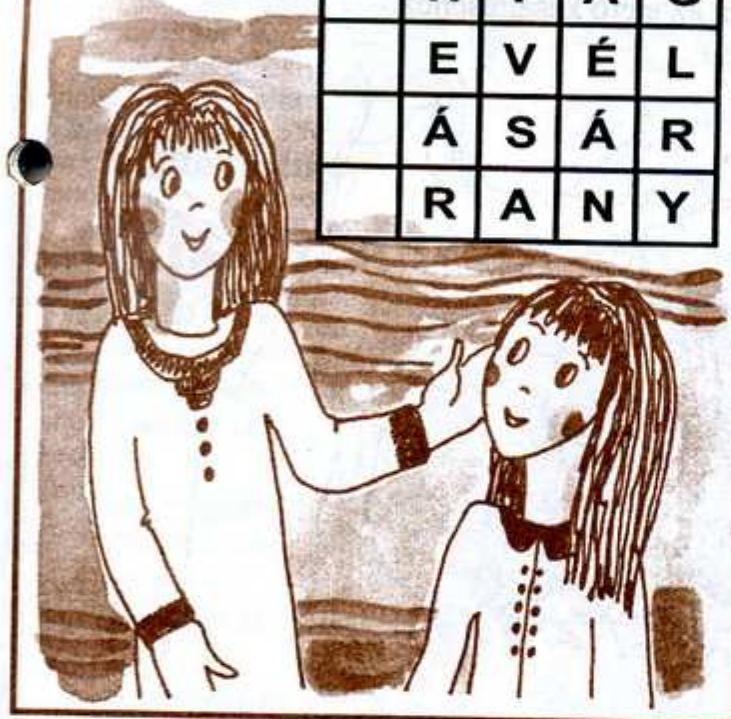
Aztán a szerepek megcserélődnek, s így váltakozva rejtene és választanak, míg valamelyik ötven pontot el nem ért. Ennyit kell elérnie annak, aki nyerni akar.

Kezdőbetűk

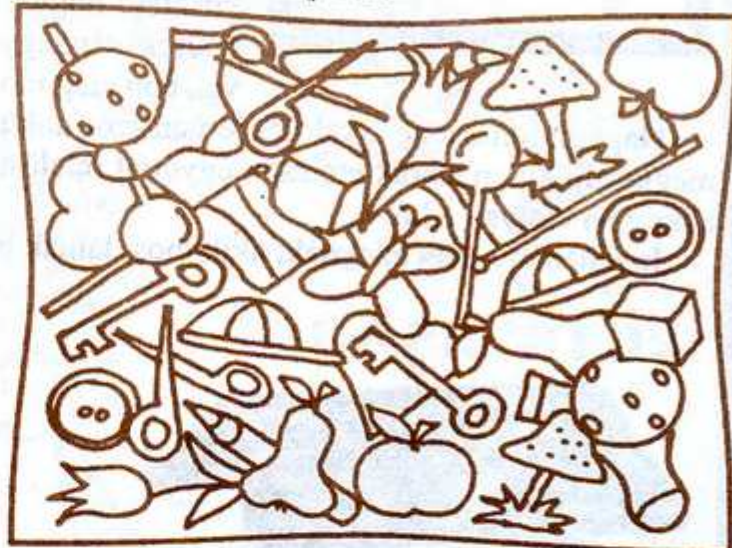
Írd be a vízszintes sorokban szereplő szavak kezdőbetűjét az üres kockákba. Ha helyesen dolgoztál, ezeket összeolvasva egy település nevét kapod megfejtésül. Sok szerencsét!

	O	M	B	A
	L	M	O	S
	A	J	O	S
	E	H	É	R
	N	Y	A	G
	E	V	É	L
	Á	S	Á	R
	R	A	N	Y

Árván maradt

A feladványban szereplő képen minden tárgyból kettő-kettő látható. Ez biztos? Ha elég szemfüles vagy, találsz egy árván maradt rajzot. Melyik az?

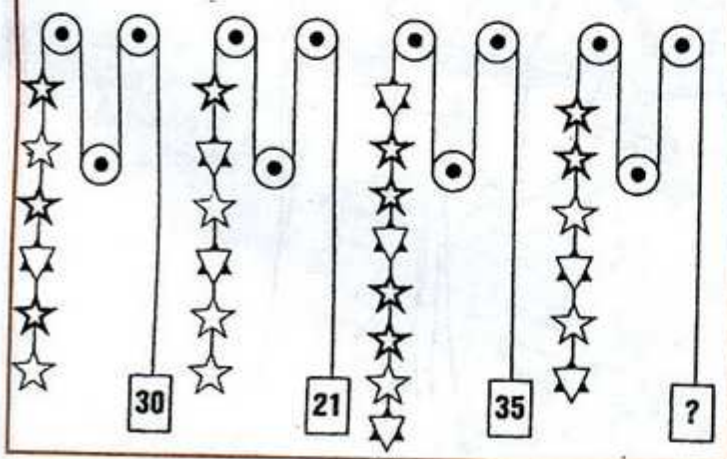
Bűvös négyzet

	1	
		2

Írd be a hálózat üres négyzeteibe a számokat 3-tól 9-ig úgy, hogy vízszintesen, függőlegesen, valamint az átlók mentén a számok összege minden esetben 15-15 legyen!

Súlyos kérdés

A három csigasor tökéletes egyensúlyban van. Ha alaposan megfigyeled, hogy melyiken hány darab található a különböző formájú kis súlyokból, nem lesz nehéz kiszámolnod, milyen szám kerüljön a kérdőjel helyére.

Beküldési határidő:
2002. október 30.

Szókereső játék

A vízszintes sorokat egészítsd ki ugyanazzal a kétbetűs szóval, hogy értelmes szavakat kapj!

ET
PE
ÉR
HI
LÉ

Tündérujjak

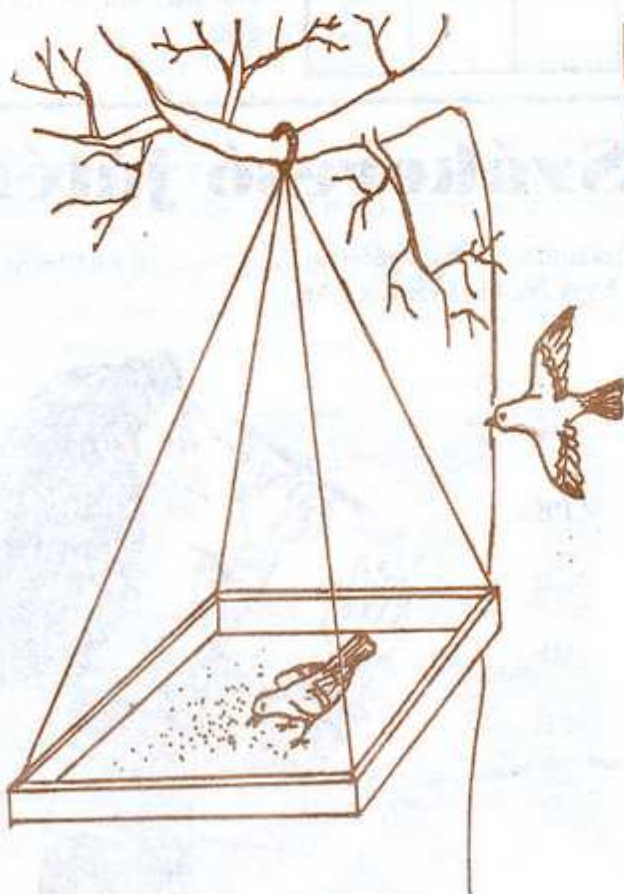
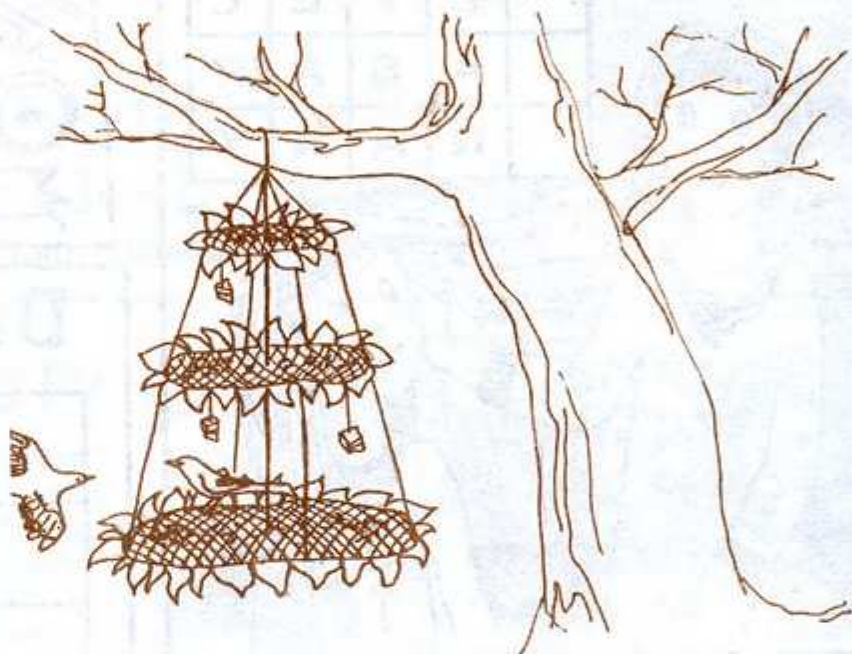
Madáretető készítése

Ugye szeretitek a madarakat? Emlékeztek, mekkora öröm megpillantani az első köröző gólyát, meghallani az első kakukkszót? Meglesni a fiókák etetését?

Vannak „hűséges” madaraink, akik velünk töltik a telet is. Segítsetek, hogy könnyebben vészeljék át a zord napokat! Az első hóesés után tegyétek ki a tavalyi madáretetőt. Ha nincs, rajta! Még van épp elég idő, hogy elkészüljön!

Nagyon fontos: ne alkalmoszerűen szórjunk eleséget kedvenceinknek, hanem rendszeresen! Ha megkezdjük a madarak etetését, egyúttal felelősséget vállalunk értük, s nem hagyhatjuk abba csak akkor, ha elolvad a hó.

Íme néhány ötlet azoknak, akik most látnak hozzá az etető készítéséhez:

Weöres Sándor

Kapuban zörget a tél szele

Kapuban zörget a tél szele,
ilyenkor édes a vadkörte, berkenye,
savanyú az egész éven át,
csak ha dér csipte meg, ontja lágy zamatát.

Richter Anikó

Kis éji dal

Van egy titkom
fent a Holdban,
nem tudhatja
senki, hol van.

Este, hogyha
kedvem támad,
rácsukom a
szempillámat.

Szempillám, ha
jól bezárul,
titkom nyitja
akkor tárul.

Olyan vagyok,
mint a bogár.
Elvarázsol
a holdsugár.

Hogyha lépek
lábujjhegyen,
felhőkig ér
föl a fejem.

Naptól Holdig
sétálgatok,
hullanak rám
a csillagok.

Reggel, hogyha
nyitom szemem,
Tejút pora
a szívemen.

DÖNGICSÉLŐ

ÓVÁSOK MELLÉKLETE • SZERKESZTI GABÓDA ÉVA

Gazdag Erzsébet

Vendéguvárás

Jöjj el hozzám hétfőn,
de ne gyere későn!

Jöjj el hozzám kedden,
Hadd nőjön a kedvem!

Jöjj el hozzám szerdán,
kopogtass a meggyfán!

Csütörtökön jönne,
tán még itthon lenné.

Pénteken a kedvem
szétgurul a kertben.

Szombaton, barátom,
a világot járom.

Vasárnap, vasárnap
engemet is várnak.

Zsirai László

Jelenet

Fecskeszárnyon száll a nyár
szeptemberben délre,
ködbe burkolt őszi sár
költözik helyébe...
Elsápad a napsugár,
rágondol a télre.

HAJTOGATOTT SÓTARTÓ

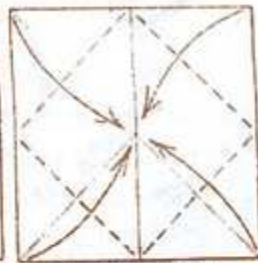
Néhány jó tanács: az origamihoz vékony, színes papírt válasszatok. Először nézzétek végig az összes ábrát, majd pontosan, figyelmesen hajtogatásotok a lapokat. Segítségül az ábrák alá le is írjuk, hogy mit kell tenni.

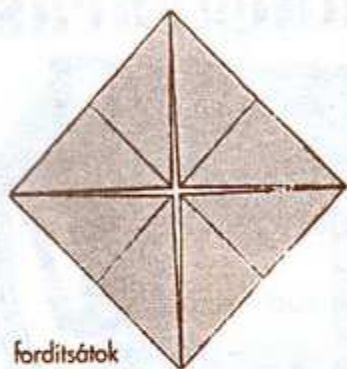
A középvonalak mentén hajtsátok félbe a papírt, majd nyissátok ki.

az átlók mentén hajtsátok félbe, majd ismét nyissátok ki

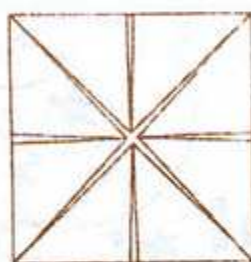
a sarkokat hajtsátok középre

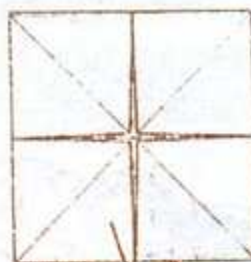
fordítsátok meg a papírt

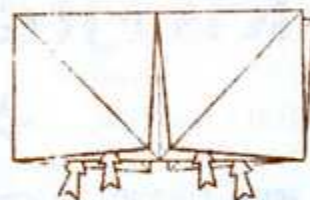
a sarkokat hajtsátok középre

fordítsátok meg

a középvonalak mentén hajtsátok hátra a papírt

a zsebeket nyissátok ki

VESZÉLYES TÁRGYAK!

Ezek a tárgyak persze mind-mind hasznosak, ha megfelelően használják őket. Némelyik azonban veszélyes is lehet, ha figyelmetlen, hanyag, gondatlan kézbe kerül. Karikázd be azokat, amelyek szerinted veszélyt okozhatnak!

Mese a gyerekfürtös fáról

Volt egyszer egy icipici kislány, az icipici kislánynak egy szép, sárga léggömbje. Egyszer a szél szemét vetett a léggömbre, és se szó, se beszéd – kitepte a kezéből.

– Állj! Állj! – kiáltozta az icipici kislány.

De a léggömb nem tudott megállni: a komisz szél vadul tovaszállt vele.

Egy fa megsajnálta az icipici kislányt, és hosszú águjjával elkapta a szélvitte sárga léggömböt. Elkapta s tartotta szorosan, erősen.

A fa alatt pad állt. Az icipici kislány felmászott a padra. Előbb a padra, aztán a fára: mászott, mászott, addig mászott, míg el nem érte a szélszöktette léggömböt. Amikor elérte, mindkét kezével megragadta a madzagját, és tartotta, tartotta jó erősen.

– Gyere le! Mássz le! – kiabálta a többi gyerek a fára mászott, léggömbjét tartó kislánynak.

– Nem tudok lemászni – kiáltotta a fáról az icipici kislány –, a léggömbömet kell fognom! Ha elengedem, elrepül!

Kapta magát egy kis legényke, és felmászott utána

a fára.

– Gyertek le! Másszatok le! – kiabálták neki a gyerekek.

De a kis legényke csak a fejét rázta.

– Nem tudok lemászni, hiszen a kislányt kell fognom, neki pedig a léggömbjét kell tartania!

Ekkor egy nagyobbacska kislány mászott fel utánuk a fára.

– Gyertek le, másszatok már le! – kiáltottak újra a gyerekek.

De a nagyobbacska kislány is csak a fejét rázta.

– Nem tudok lemászni, hiszen a kisfiút kell fognom, neki pedig a kislányt kell fognia, a kislánynak meg a léggömbjét kell tartania!

Erre egy nagyfiú mászott fel utánuk a gyerekfürtös fára. Bezzeg ő tudta, mit kell tennie! Szépen kivette az icipici kislány kezéből a léggömböt, és lemászott vele a fáról. Utána már a többiek is lemászhattak szép sorjában egymás után: először a nagyobbacska kislány, utána a kis legényke, és végül utolsónak az icipici kislány.

Hajuk szála sem görbült, a fa pedig örömeiben egyketőre kizöldült.

A rest menyecske

Volt egy gyönyörű leány. Jártak is hozzá a fiúk, mindenki el szeretne volna venni. De ő minden fiúnak megmondta, hogy ő dolgozni nem tud. Nem is próbálta soha, mert nem szeretne a dolgot. Hát egy fiú nagyon beleszeretett, annak is megmondta:

– Én dolgozni nem tudok, nem is szeretek, nem is szerettem soha. Ha így akarsz, jó, ha nem, hát nem.

A fiú annyira szeretne, hogy mégis elvette. Haza is vitte a menyecskét. Ott van egy napig, ott kettőig, nem dolgozik semmit. Az ember ment a munkába, ment az anyja is. A fiatalasszony meg csak ült otthon három párnán.

Mikor aztán hazajöttek a mezőről, se vacsora, se semmi. Az öregasszony kezdte főzni a vacsorát. Megfőzi, utána megteríti, de csak kettőnek. Kérde a fiú:

– Hányan vacsorálunk, édesanyám?

– Ahányan dolgoztunk, fiam! Te meg én.

A menyecske látta, hogy neki nincs vacsora. Nem volt mit tennie, üres gyomorral feküdt le. Reggel megint csak kettőnek terített az anyós. Reggeliztek, s elmentek dolgozni. A menyecske egyedül maradt, de igen éhes volt. Kivett egy párnát maga alól, már csak kettőn ült.

Hazajönnek a mezőről, de ebéd most sincs. Főz az anyós, megint csak kettőnek terít.

– Hányan ebédelünk, édesanyám? – kérde a fiú.

– Ahányan dolgoztunk, fiam.

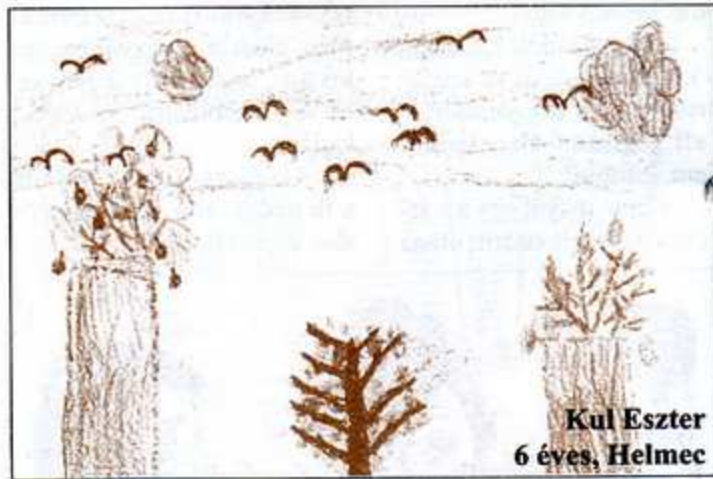
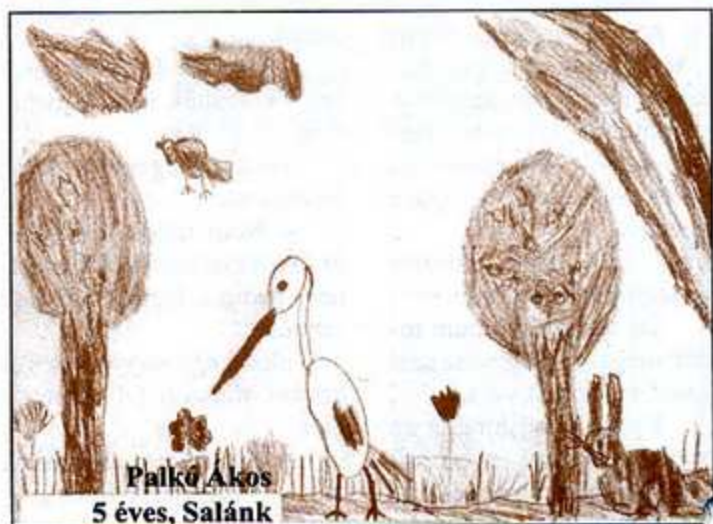
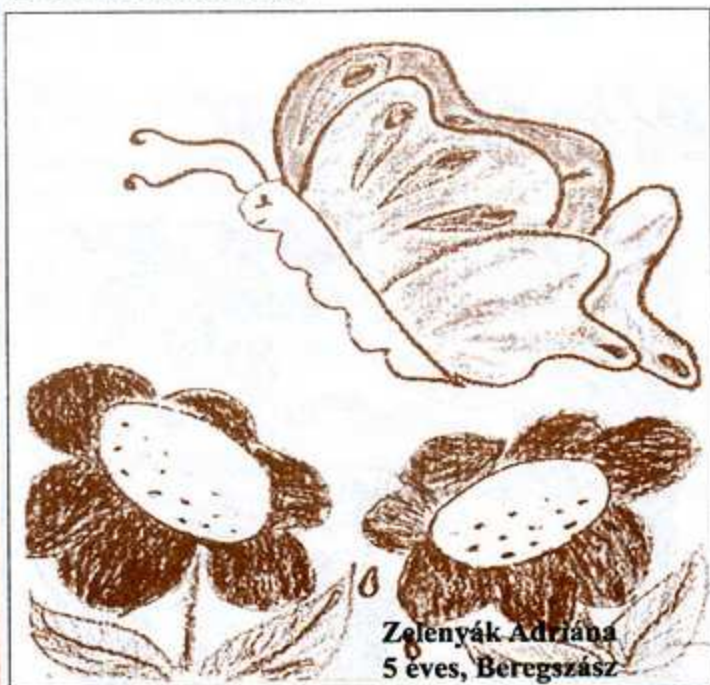
Akkor a menyecske megint kidobott maga alól egy párnát. Reggel aztán felkelt, kidobta a harmadik párnát is, vette a seprűt, elkezdett takarítani. Akkor az öregasszony három terítéket tett.

– Hányan reggelizünk, édesanyám? – kérdezte a fia.

– Te meg én s a kedves feleségem!

TI RAJZOLTÁTOK

ÉRTÉKELÉSI-ORÁRÉNY

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

Pillangó messze jár,
Volt-nincs nyár, vége már.
Csukás István

IRKA
A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG
GYERMEKLAPJA

2002/4. szám (szeptember)

Főszerkesztő: P. Punykó Mária
Szerkesztők: Gabóda Éva, Kovács Erika
Grafika: Jankovics Mária, Tördelőszerkesztő: Kaesur Gusztáv
Szerkesztőbizottság: Orosz Ildikó (elnök), Jankovics Mária,
P. Punykó Mária
Készült a Beregszászi Járási Nyomdában. 90200, Beregszász,
II. Rákóczi Ferenc tér 1.
Rendelésszám: Pédányszám: 5000
Lapengedély száma: 3T No. 63.

MEGJELENIK A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM
ÉS AZ HILYÉS KÖZALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL

Levelezési cím: c/o P. Punykó Mária. 90200, Beregszász, Tamás Mihály u. 5.
FORGALOMBA KERÜL A KMPSZ TERJESZTÉSÉBEN